

JAAROVERZICHT 2003

Wereldbreed

De gebeurtenissen van 2003 tuimelden voor ons gevoel over elkaar heen. Door de wereldwijde berichtgeving op de journaals en in de kranten hebben we na een jaar nauwelijks meer in gedachten wat er allemaal gebeurd is. Soms merken we tot onze schrik dat ernstige zaken zomaar wegglijden in je gedachten en je nauwelijks meer geconcentreerd kunt bidden voor ernstige gebeurtenissen omdat een andere zwaarwegende zaak zich weer aandient. In deze turbulente tijd ervaar je diep de woorden van Mozes in Psalm 90: *wij vliegen daarheen...*

Terugkijkend in het jaar 2003 blijft het meest in onze gedachten de oorlog in Irak. Dat komt echter ook omdat dit land nog iedere dag in het nieuws is. Iedereen herinnert zich ook de arrestatie van Saddam Hussein, maar wanneer was dat? Voor je gevoel al veel langer geleden, toch was het pas 14 december! Het jaar 2003 was ook het jaar van de wereldwijde paniek om de longziekte Sars, het jaar van de moord op Djindjic, de premier van Servië, het jaar van de ontploffing van het ruimteveer Columbia, waardoor de zeven bemanningsleden omkwamen, het jaar van de vreselijke olieramp met de Tricolor, het jaar van de bloedbaden in Israël en niet te vergeten: het jaar van de aardbeving in de Iraanse stad Bam met zo'n 50.000 slachtoffers enz. enz.

Politiek gezien raakte ons het meest de aanstaande, forse uitbreiding van Europa. Dat ging en gaat niet zonder slag of stoot. De ingrediënten voor onenigheid liggen voor het oprapen. Je merkt dan ook dat de scepsis ten aanzien van Europa hand over hand toeneemt.

Wanneer ik dit alles op me laat inwerken zeg ik: wat voel ik me dan klein wanneer je een jaaroverzicht schrijft in een jaarboek van een kleine kerk in een klein land.

Nederlandbreed

Toch is er in dat kleine landje ook heel wat gebeurd dat ons diep raakte. Daarbij is te denken aan een (opnieuw) ernstige ziekte onder de dieren. Na de MKZ-crisis van 2001, kwam ons land in de ban van de vogelpest. Opnieuw veel verdriet onder de boerenstand. Economisch ging het slecht, zodat de broekriem moest worden aangehaald. Vele bedrijven gingen failliet, uitkeringen en subsidies werden bevroren of geschrapt. Ook dat gaf verdriet in individuele situaties en zorg bij verschillende belangrijke instellingen. Zo hangt het (financiële) zwaard van Damocles boven onze beide jeugdorganisaties: de C.G.J.O. en de L.C.J.

Wat het weer betreft: wederom was het extreem. Na een erg natte winter met angstig hoge waterstanden volgde een extreem droge en hete zomer. En opnieuw werden er records gebroken. Politiek gezien veranderde er niet zoveel. Het kabinet Balkenende II trad aan, nu met de toevoeging van D66, maar zonder de LPF. Of dat gunstig is zal de tijd leren, wij hebben zo onze zorgen hierover. Eén van de thema's van het nieuwe kabinet is: veiligheid op straat. Het belang daarvan werd nog eens onderstreept door het doodschieten van de 13-jarige sneeuwballen-gooier Seder Soares en het doodschoppen van de verslaafde Anja Joos.

Ook ons Koninklijk Huis kwam in het nauw door de rechtszaak die prinses Margarita en haar man ertegen aanspande. Ook de affaire rond de halve waarheden van Mabel Wisse Smit deed ons vorstenhuis geen goed. Een blij hoogtepunt was de geboorte van prinses Amalia. We bidden onze vorstin wijsheid toe om in deze tijd goede leiding te geven aan haar eigen huis en ons land.

Kerkenbreed

Het meest opvallende nieuws in breder kerkelijk verband was het besluit dat de fusie tussen de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken (synodaal) en de

Lutherse Kerk kan doorgaan. De nieuwe naam zal zijn: Protestantse Kerk van Nederland. Voordat deze fusie officieel zal zijn is er al het nodige om te doen geweest. Een deel van de Nederlandse Hervormde gemeenten dreigt met scheuring. Met ds. J. Jonkman zou ik willen zeggen: vurig hopen we dat de PKN het element van belijdeniskerk zal behouden.

Overigens komt de vraag op ons als kerken van de Afscheiding wel af: wat doen we als er een nieuwe Nederlandse Hervormde Kerk ontstaat die in alles wil handelen naar de Schrift en belijdenis, dus ook naar de drie formulieren van Enigheid? Is het bij ons nog een levende gedachte dat we dan, naar wat we in de acte van Afscheiding *en wederkeer* beloofd hebben, terug moeten keren tot de kerk der Vaders? Of is ons argument dan, dat dit een nieuwe kerk is, zodat we kunnen blijven wat we zijn? Voorwaar, een indringende gedachte!

Kerkensmal

Wat onszelf betreft: afgelopen jaar merkten we stroefheid in de verdere uitbouw van de contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Van beide kanten moeten we zeggen. Sommigen in onze kerken hebben aarzelingen of de bereikte uitkomsten inzake de toeëigening van het heil wel echt vlees en bloed krijgt in de prediking binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en anderzijds is er bij hen aarzeling over de bandbreedte van de prediking binnen onze kerken. Om deze en een aantal interne zaken, is binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) een kleine scheuring ontstaan. Een groep die terug wil naar de oude vrijgemaakte beginselen.

Daarnaast zien we, als we eerlijk zijn, ook een verwijdering groeien tussen onze kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerk. De reeds bestaande samenwerkingsgemeenten hebben het daar moeilijk mee. Toch moet eerlijk geconstateerd worden dat de koers die de Nederlands Gereformeerde Kerken varen, steeds verder komt te liggen van onze synodale koers. Ik denk dan met name aan de ruimte die daar gegeven wordt aan vrouwelijke ambtsdragers. Overigens is dit geen waardeoordeel maar een constatering.

Verder zien we op landelijk niveau een prille toenadering tussen Gereformeerde Bondsgemeenten en enkele van onze plaatselijke kerken. Hoe dit geheel zal gaan verlopen, nu er ook binnen de PKN gemeenten zijn die duidelijk niet willen mee gaan met de kerken-fusie, is nog een open vraag.

Plaatselijke kerken

Gewoon en toch zo bijzonder

Toch mag dit voorgaande niet de teneur zijn van een jaaroverzicht. Want, kijkend naar de kerk van Christus, mogen we verwonderd constateren dat de Heere doorging met het bouwen van Zijn Kerk. Daarom zal iedere gemeente allereerst dankbaar terugkijken naar 2003 vanwege het feit dat de 'gewone' erediensten mochten doorgaan. Dat het Woord werd verkondigd en de sacramenten werden bediend. Ook mag verwonderd geconstateerd worden dat opnieuw jongeren tot geloof kwamen, dat ze met enthousiasme meebouwden, dat het geloof verdiept werd en dat de kerk in deze wereld getuigenis gaf van liefde van God voor het verlorene en van de liefde tot de medemens in woord en daad. Als een belangrijke zegen wordt in veel gemeentes de toeloop bij de Alpha-Cursus (of een soortgelijke) gezien. De Chr. Geref. Kerk van Zwolle belegt vanaf januari 2003 iedere zondag een extra dienst voor mensen zonder christelijke achtergrond. Het is een plek waar mensen de ruimte krijgen om zich te oriënteren op vragen als: wat betekent het christelijk geloof en is het iets voor mij?

Jubilea

Verschillende gemeentes herdachten dankbaar een jubileum. Zo bestonden de gemeentes van Hoogeveen en van Kornhorn 100 jaar; de gemeente van Haarlem-Noord 75 jaar; de gemeentes van Westzaan, Den Haag-Zuid en Emmen 50 jaar; 40 jaar geleden werd de gemeente van Dordrecht-Zuid geïnstitueerd. Vermeldenswaard is dat de kerkenraad van Dordrecht-Zuid ter gelegenheid hiervan een mini-symposium organiseerde op 22 mei met het thema: 'Christelijke Gereformeerde Kerk: Schrift en belijdenis... en nog wat?' Gastsprekers waren ds. K. Boersma en drs. J.M.J. Kieviet.

Sluiting

Na 90 jaar gebruik verkocht de gemeente van Haarlem-Centrum haar kerkgebouw 'de Hoeksteen' en fuseerde op 27 april met de dochtergemeente Haarlem-Noord. Leegloop van de binnenstad was de grootste oorzaak. Toch zijn er plannen om in de toekomst in 'Schalkwijk' een preekplaats te stichten. Na een bestaan van bijna 100 jaar moest de kerk van Bussum haar deuren sluiten. Op 1 jan 2004 gaat ze samen verder met de (ook dochter-) gemeente van Huizen. Woningnood in het Gooi en de trek naar Evangelische gemeenten waren oorzaak dat de eens zo bloeiende gemeente deze beslissing moest nemen.

Moeder-dochter

Op 31 augustus werd de wijkgemeente van Rotterdam-Alexanderpolder zelfstandig. De jarenlange samenwerking met de Ned. Geref. Kerk van Rotterdam-Alexanderpolder blijft gewoon bestaan, zij het dat beide gemeenten nu geen wijkgemeente meer zijn van hun moedergemeente.

Op 17 december vond de laatste Nederlandstalige eredienst plaats in de kerk van Rotterdam-Charlois. Ds. D.J. van Vuuren sprak over 2 Corinthiërs 6:9: *als stervende, en ziet, wij leven*. In deze tekst is het gemeentelijk leven van de afgelopen jaren getypeerd. Immers, de Nederlandstalige diensten moesten worden afgebouwd vanwege het geringe ledental. Maar de Heere gaf als een wonder een nieuwe, Engelstalige, gemeente ervoor terug. Na dit jaaroverzicht vertelt br. Bram Dingemans over dit Godswonder.

Uitzendingen

Verschillende gemeentes werden bemoedigd doordat uit hun midden broeders en zusters werden uitgezonden in het zendings- en/of hulpverleningswerk. Op 26 januari werd Alja de With door de gemeente van Veenendaal-Pniël naar het Midden-Oosten uitgezonden. De gemeente van Rotterdam-Oost/Capelle zond de fam. Brokaar uit naar de Oekraïne, de fam. Van Ginkel werd door de gemeente van Ouderkerk a/d Amstel uitgezonden naar Angola en de fam. De Vries naar Curaçao door de gemeente van Dordrecht-Zuid.

Gewelsteen

Door een actie van br. W.J.P. de Boer werd de historische gewelsteen van de Haagse Eben-Haezer kerk gered. Deze steen was op 10 december 1892 in het oude kerkgebouw aangebracht door wijlen ds. J. Wisse. Nu is de steen, die van 500 tot 200 kg is afgeslankt, veilig opgeborgen in het Documentatiecentrum van onze kerken.

Nieuwe orgels

Het orgel van Arnhem is zeer grondig gerenoveerd; het is een Van Oeckelenorgel, gerestaureerd door dhr. R. Nijssen. De kerk van Putten kreeg een nieuw orgel. Dit orgel

bestaat uit 987 houten pijpen. Het oude orgel is geschonken aan de Roemeense kerk in Triteni Coloni.

Gemeenteleden

Lintjesregen

Verschillende leden uit onze kerken deelden in de jaarlijkse lintjesregen. Zo werden koninklijk onderscheiden, ds. J. Plantinga uit Groningen, br. en zr. Adriaanse uit Utrecht-Centrum, br B.J. Klein-Meulenkamp uit Amsterdam-Diepenbrockweg, br. A. Heijstek uit Sliedrecht-Centrum, br. J. Zweep uit Eindhoven, zr. M. Jansen uit Harderwijk, br. A. Huijgen uit Bunschoten-Spakenburg, br. J. Berkhout van Urk, br. G. van der Zee uit Nieuw-Amsterdam, br. H. Verheij uit Nijkerk; br. E. van de Burgt uit Dordrecht-Zuid, br. T. Rolfes uit Vlaardingen; br. J.W. Bobeldijk en br. G. van Brenk beiden uit Zeist; zr. T. van Oudheusden-de Jong uit Nieuwpoort en br. en zr. Walinga uit Sneek.

Overig

Op 5 april was br. I.L. Stolk 25 jaar organist in de gemeente van Rotterdam-Centrum. Op 19 maart vierde de kring Amsterdam van vrouwenverenigingen het 50-jarig bestaan. Koster br. Meijerink van Zutphen sloot moedig een inbreker op in een kast in de kerk en belde de politie.

Predikanten

Beroepingswerk

Het jaar 2003 was voor onze kerken, wat het beroepingswerk betreft, opnieuw een levendig jaar. Het aantal beroepen dat werd uitgebracht was groot. Toch is er op dat front iets structureel mis. Een aantal predikanten krijgt veel beroepen, veel predikanten helemaal niet. Blijkbaar zoeken we toch nog steeds in de kerken naar het schaap met vijf poten, terwijl we belijden dat alles afhankelijk is van de zegen van de Heere. Ik weet dat een aantal predikanten graag eens opnieuw zouden willen beginnen om op die wijze ook meer dienstbaar te kunnen zijn.

Binnen het veldwerk in onze kerken veranderden de volgende predikanten van plaats: ds. H. de Graaf ging van Harderwijk naar Opperdoes, ds. M.P. Hofland van Emmen naar Groningen, ds. G.P.M. van der Linden van Hilversum-Centrum naar Dokkum, drs. B. Reinders van Mijdrecht naar Zwaagwesteinde, ds. G. Huisman vanuit de Zending naar Onstwedde, dr. B. Loonstra van Hoogeveen naar Emmeloord, ds J.D. van 't Zand, komend uit de gemeente van Midrand Zuid-Afrika, verbond zich aan de gemeenten van Wildervank/Veendam en Zuidlaren. Ds. P.D.J. Buijs ging van Veenendaal-Pniël naar Harderwijk, ds. J.H. van Dijk van Urk naar Ameide, ds. J.G. Schenau van Dordrecht-Zuid naar Leiden, ds. N. Ribbers van Gorinchem naar Papendrecht. Ds. A. van Ek nam het beroep aan van Spijkenisse, ds. R. Kok van Urk-Maranatha.

Zeven kandidaten werden bevestigd in hun eerste gemeente. Het zijn de broeders L.J. van Dalen, die op 10 januari werd bevestigd in Hasselt, M. Kempeneers, die op 15 januari verbonden werd aan de gemeente van Elburg, W.J. Plantinga, hij werd bevestigd in den Haag-West op 18 mei, A.C. Uitslag werd op 7 mei verbonden aan Kerkwerpe, H. van Eeken op 15 juni aan de gemeente van Delft, C.P. de Boer, die zich op 20 augustus verbond aan de gemeente van Werkendam en F.W. van der Rhee, die op 6 september bevestigd werd in Vlissingen.

Op een zijspoor

Naast de zegen die de Heere ons geeft in dit zevental en de bemoediging dat Hij doorgaat met de bouw van Zijn kerk, waren er toch ook verdrietige gebeurtenissen. Zo werd ds. H.R.H.A. de Boer afgezet door de classis Amersfoort.

1. drs. L.J. van Dalen
2. drs. M.A. Kempeneers
3. drs. W.J. Plantinga
4. drs. A.C. Uitslag
5. drs. H. van Eeken
6. drs. C.P. de Boer
7. drs. F.W. van der Rhee

Emeritering

Door ziekte moest drs. G. van 't Spijker vervroegd emeritaat aanvragen en nam hij op 1 juni afscheid van de gemeente van Rotterdam-Oost/Capelle. Hiervoor diende hij de gemeente van Zutphen Eveneens moest ds. J.K.C. Kronenberg emeritaat aanvragen na een ernstige ziekteperiode. Hij nam afscheid op 16 november van de gemeente van Haarlem-Noord. Eerder had hij de gemeenten van Stadskanaal en Leeuwarden gediend. Voor deze beide broeders is het een moeilijke weg. Hun wens is dat zij, binnen hun mogelijkheden, toch nog dienstbaar kunnen zijn in de kerken. Ds. D.J. van Vuuren nam op 17 december afscheid van de actieve dienst. Vanaf 2000 heeft hij de gemeente van Rotterdam-Charlois gediend. Officieel was hij reeds op 1 februari met emeritaat gegaan. Ds. Van Vuuren diende eerder de gemeenten van Zaamslag, Leerdam en Maassluis. Vanaf 1994 was hij directeur van 'the Bible League'.

Ziekte

Nu ik het toch heb over ziekten in het predikanten-corps, denk ik aan de tol die de werkdruk ook het afgelopen jaar eiste onder ons. Verschillende predikanten zijn voor kortere of langere tijd uitgeschakeld of kunnen hun werk maar deels doen. Ik noem hier de namen van de di. G.M. Bijkerk, D. Dunsbergen, P.J. den Hertog, M.A. Kempeneers, H.H. Klomp, B. Oosterbroek, H.J.Th. Velema en C. Westerink, meer namen zouden te noemen zijn. Hieruit blijkt dat er structureel iets moet veranderen in het takenpakket van de predikanten en dat we visie moeten krijgen op Gods Woord dat spreekt over de verdeling van de lasten over de hele gemeente.

Door-studie

Ds. C. van Atten van Hilversum-Oost mag zich voortaan doctorandus noemen, hij behaalde die graad met een scriptie getiteld: *Vergeving in het pastoraat*. Drs. D. Visser, predikant in de Petrus-gemeente van Broeksterwoude, promoveerde in Zuid-Afrika en mag zich doctor in de theologie noemen. Hij promoveerde op de exegetische studie over 1 Thessalonicenzen 4:13-5:11 en 2 Thessalonicenzen 1:5-10 en 2:1-12. De titel van zijn proefschrift was: *Paraklese in het perspectief van de parousie*.

Ontslopen

In 2003 overleed één predikant. Op 27 januari 2003 werd ds. M. Drayer bevorderd tot hoger heerlijkheid. Hij bereikte de gezegende leeftijd van bijna 85 jaar. Aansluitend aan dit jaar-overzicht vindt u een in memoriam.

Hoewel hij officieel niet tot het corps van predikanten behoorde, willen we hier toch ook het overlijden melden van br. A. van Rossem op de hoge leeftijd van 97 jaar. Br. van Rossem diende de gemeente van Ameide van 1973 tot 1992 als lerend ouderling. Met grote waardering en dankbaarheid gedenkt de gemeente van Ameide hem als voorganger.

Afgelopen jaar overleden zr. N.J. Sneep-Nieuwstraten, weduwe van ds. P. Sneep, zr. J.M. Bilkes -Smoker, weduwe van ds. G. Bilkes, zr. B. Velema-de Weert, echtgenote van ds. J.H. Velema en zr. S. Visser-Kramer op de jonge leeftijd van 38 jaar, echtgenote van ds. K. Visser.

br. A. van Rossem

Statistieken

Wanneer we ons met de statistieken bezighouden, lopen we het gevaar om de kerk te willen vangen in getallen. Maar de kerk is niet in getallen te vangen, want zij is van een andere dan onze aardse orde. Toch kunnen de getallen van de statistieken ons wel wat zeggen en ze geven zeker stof tot nadenken.

Op 1 januari 2004 waren er twee gemeentes minder dan het jaar ervoor; het is het negatieve saldo van opheffing en instituering. Bussum werd opgeheven; Haarlem - Centrum fuseerde met Haarlem-Noord en Beverwijk en Westzaan werden één gemeente. Geïnstitueerd werd de kerk Rotterdam-Alexanderpolder.

Het aantal dienstdoende predikanten vermeerderde met drie. Juist als de kerk slinkt en door de storm van de tijd heen moet, hebben we mankracht nodig. Aan de ene kant is er dankbaarheid voor het aantreden van zeven kandidaten; aan de andere kant verdriet met en om broeders die om gezondheidsredenen voortijdig (in onze ogen!) het werk moesten neerleggen.

Het totale saldo van alle mutaties is negatief: -95. De vermindering van het aantal doopleiden overstijgt de vermeerdering van het aantal belijdende leden. Slechts in vier van de dertien classes zit groei. Het in het vorig jaaroverzicht gehoopte begin van een

kerend tij blijkt dus niet in vervulling gegaan te zijn.

Wat het grensverkeer met andere kerken betreft is er een klein verschil in tendens te zien tussen doopleden en belijdende leden. Wat de doopleden betreft valt het positieve saldo op in het grensverkeer met de Gereformeerde Kerken (vrijg.) en de Gereformeerde Gemeenten. Negatief is het saldo, als het gaat over het grensverkeer met de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken, de Baptistengemeenten en de Evangelische gemeenten.

Wat het grensverkeer van de belijdende leden betreft: opvallend is de balans: 598 in, 599 uit. Positief is het saldo, als het gaat over de Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken (vrijg.) en de Gereformeerde Gemeenten; negatief is het saldo, als het gaat over de Nederlandse Hervormde Kerk, de Baptistengemeenten en de Evangelische gemeenten.

Wat ons echt zorgen zou moeten baren zijn de cijfers in de rubrieken 'Naar geen kerk' en 'Uitgeschreven/afgevoerd'. Opgeteld laten deze rubrieken de volgende getallen zien: 428 doopleden en 247 belijdende leden. Dat is een (naar onze begrippen) flinke gemeente (675) als Dokkum en als Middelharnis.

Terwijl er maar 18 doopleden en 34 belijdende leden uit geen kerk komen. Tegenover elke buitenstaander die binnenkomt, staan 13 leden, die de wereld ingaan.

Wat zit er achter die cijfers? Zijn zij die vertrokken zijn in 2003 tot de ontdekking gekomen, dat het Evangelie hun niets zegt? Of zijn hun onttrekkingen het resultaat van jarenlang niet meeleven en toch maar in het ledenbestand blijven staan? En hoe komt dat dan - dat innerlijk al afgehaakt zijn? Zijn de pastorale inspanningen om hen terug te doen keren tevergeefs geweest?

Ik weet alle antwoorden niet. Ik weet wel, dat we de vragen niet zomaar naast ons neer mogen leggen.

Naast dat verdriet om hen die weggingen, is er de vreugde over 52 leden die het Evangelie leerden kennen en de weg naar de kerk vonden. Die vreugde staat naast het verdriet, maar wordt er niet door opgeslokt.

Deputatenwerk

Wanneer de Generale Synode vergadert zijn er geen deputaatschappen in onze kerken. De deputaten hebben dan verslag gedaan aan de synode en wachten in spanning op de goedkeuring van hun werk en of ze opnieuw benoemd zullen worden. Is de Generale Synode gesloten dan gaan de deputaatschappen weer aan het werk. Vaak gebeurt hun werk in stilte, in die zin dat ze wel hard aan het werk zijn, maar de resultaten van het werk zijn tussentijds nog niet zichtbaar.

Daarom is het een goede zaak dat zij, voorzover dat mogelijk is, via ons jaarboek, een kort overzicht geven van hun werk in het afgelopen jaar.

Het *Curatorium* Theologische Universiteit Apeldoorn meldt ons dat de hoogleraren hun werk in gezondheid konden verrichten, zij het dat uitdrukkelijk gelet moet worden op het gevaar van overbelasting. Het curatorium heeft daar opnieuw - net als enkele jaren geleden - met de broeders over gesproken. Elk van hen is bezig met een bezinning op het tijdsbeslag dat verschillende taken op hen legt; de resultaten daarvan worden langzaam, maar zeker zichtbaar. Op voorstel van het college van hoogleraren heeft het curatorium de hoogleraren de gelegenheid geboden van tijd tot tijd een sabbatical op te nemen, zodat er een periode kan zijn voor bezinning en studie, die niet doorkruist wordt door de directe dagelijkse taken.

Tijdens een academische herdenking, die gehouden werd op 18 februari, is prof. dr. J. de Vuyst, die aan de Universiteit verbonden was van 1988-1997, in dankbaarheid herdacht. Zijn opvolger, prof. dr. T.M. Hofman sprak over de wetenschappelijke be-

tekenis van prof. De Vuyst en prof. dr. H.J. Selderhuis over zijn dienst aan Kerk en Universiteit.

Aparte vermelding verdient het feit dat in juni weer 'terugkomdagen' werden gehouden. In het verleden werden deze met regelmaat georganiseerd, maar een aantal jaren is dat om diverse redenen niet meer gebeurd. Nu werd deze traditie in ere hersteld, en er mag gesproken worden van zeer geslaagde dagen, rond het thema 'eschatologie'.

Per 1 november is er een beleidsmedewerker aangesteld. Doorslaggevend daarvoor is geweest de toenemende druk op het werk van de hoogleraren, met name op onderwijskundig en beleidsmatig gebied. Na openstelling van deze vacature begin juni kon uit een aantal sollicitanten drs. J. Otte te Emmeloord, op dat moment lid van de directie van de scholengemeenschap 'Pieter Zandt', benoemd worden. Met zijn komst hoeft een aantal taken niet meer door hoogleraren worden waargenomen. In verband met deze benoeming zal br. H.J. Drayer, die vanaf 1999 op part-time basis verantwoordelijk was voor de inhoudelijke kant van de kwaliteitszorg, deze taak neerleggen per 1 april 2004.

Op maandag 8 september droeg prof. dr. H.J. Selderhuis het rectoraat over aan prof. dr. G.C. den Hertog. Hij deed dat tijdens een academische samenkomst in de aula van de Universiteit en sprak daarbij een rede uit die de titel droeg: 'Een aantrekkelijke universiteit – Heidelberg 1583-1622'. Als conrector werd benoemd prof. dr. H.G.L. Peels, terwijl prof. dr. J.W. Maris secretaris van het college werd.

Op vrijdagavond 14 november werd de jaarlijkse introductie-avond gehouden voor geïnteresseerde aankomende studenten. Opnieuw bleek er grote belangstelling onder jongeren voor onze opleiding; ongeveer 16 personen stelden zich op de hoogte van de mogelijkheden die 'Apeldoorn' biedt.

Tijdens de juni-vergadering vonden admmissie-examens plaats. Via deze weg werden vier studenten toegelaten, te weten de brs. W.E. Klaver te Zeist, H.D. Peels te Apeldoorn, R.G. den Hertog te Apeldoorn en A.G.M. Weststrate te Zutphen.

Verscheidene keren werd in een DII-examen afegelegd, alle keren met goed gevolg. In februari legden de studenten C.P. de Boer en F.W. van der Rhee het DII-examen af. Zij werden beroepbaar gesteld.

Preekconsent werd verleend aan de brs. R. Bikker, A. Hoekman en C.H. Legemaate. Daarnaast ontving br. A.J. van der Toorn in juni preekconsent.

De studiereis van de studenten voerde naar Berlijn en Wittenberg.

Naast de studiereis waren er, net als andere jaren, weer de integratiecolleges; in december vonden deze plaats onder de noemer 'Wij wandelen in geloof en niet in aanschouwen'.

In de reeks 'Apeldoornse studies' verscheen één deeltje: nr. 45: dr. G.C. den Hertog, *Hoop die leven doet* - over de samenhang van eschatologie en ethiek.

De Schooldag-2003 kreeg als thema: 'Passie voor preken!' In de morgenbijeenkomst (in de Grote Kerk) werd dit thema uitgewerkt door drs. A. Baars, docent homiletiek (preekkunde); in de middagbijeenkomst (in de Barnabaskerk en in het schoolgebouw aan het Wilhelminapark) werd erop gereflecteerd door drs. J.M.J. Kieviet en br. F. Visscher te Goes, resp. ds. C.A. den Hertog en br. P. de Jong te Sliedrecht. Het was een goede dag. Het aantal belangstellenden uit de kerken was, naar de indruk van het curatorium, iets minder dan vorig jaar. Bij de evaluatie is besloten door te gaan met thema-bepaalde bijeenkomsten, maar daarbij afscheid te nemen van de zo verouwerde Grote Kerk.

De resultaten van de jaarlijkse actie van het vrouwencomité werden ook weer zichtbaar. Mevr. F. van Braber-Maaswinkel (die al vanaf het begin - in 1957! - in het comité zitting heeft) overhandigde aan de bibliothecaris, prof.dr. J.W. Maris, twee cheques, één ter waarde van € 45.000 en één ter waarde van € 25.000, de eerste direct voor

aanschaf van boeken te bestemmen en de tweede voor andere doeleinden, met de bibliotheek samenhangend. De bibliothecaris nam deze met grote dankbaarheid in ontvangst en memoreerde de toenemende krapte in de bibliotheek. De hoop is gevestigd op ruimere huisvesting.

Na het aanvankelijke bericht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in mei 2002 inzake verhoging van de subsidie brak een periode aan van uitgebreide correspondentie met het Ministerie. Allerlei documenten, o.a. accountantsverklaringen inzake het aantal studenten de laatste jaren, moesten worden samengesteld. Uit de Rijksbegroting 2004, die in de derde week van september 2003 in te zien was, was vervolgens af te leiden dat onze Universiteit genoteerd staat voor een aanzienlijke verhoging. Dit werd bevestigd tijdens een gesprek op het Ministerie op 5 december 2003, waar onzerzijds aan werd deelgenomen door ds. D. Quant en br. P.A.A.J. Hurkmans. Schriftelijke bevestiging van e.e.a. was op het Ministerie in het ongereede geraakt, maar werd in het vooruitzicht gesteld.

Deputaten Kerk en Israël

Over het deputaatschap Kerk en Israël is met vreugde te melden, dat in het samenwerkingsverband van het CIS (Centrum voor Israëlstudies), waarin naast ons deputaatschap ook de Geref. Zendingbond van de Ned. Herv. Kerk en de Chr. Hogeschool Ede participeren, drs. C.J. Rodenburg als Israëlwerker kon worden benoemd en uitgezonden. Br. Rodenburg is op zondag 5 oktober als Ned. Herv. predikant bevestigd voor buitengewone werkzaamheden. Bij de dienst van bevestiging en intrede was ds H. Biesma als voorzitter van het deputaatschap betrokken. Inmiddels woont br Rodenburg met zijn gezin in Jeruzalem. De samenwerking in het CIS verloopt bijzonder goed. Er werd een studieavond georganiseerd aan de Chr. Hogeschool Ede, waarop dr. J. Hoek en prof.dr. G.C. den Hertog hun visie gaven op het boek van prof. dr A. van de Beek 'De kring om de Messias'. Vervolgens ging prof. Van de Beek in op de gemaakte opmerkingen. De referaten verschenen in september in het blad 'Theologia Reformata'. Dit blad werd samen met het boekje van prof. dr. G.C. den Hertog 'Gedeelde Hoop, Israël en de kerk op de weg der verwachting' verspreid via het CIS onder de predikanten van onze kerken en die van de Geref. Bond in de Ned. Herv. Kerk. Een verblijdende opmerking vanuit het deputaatschap is ook dat de opbrengsten van het blad 'Vrede over Israël' een stijgende lijn laten zien. Met de redactie van de prekenserie 'Uit de Levensbron' is afgesproken dat elk jaar een preek over Israël zal worden uitgegeven. Deputaten hebben het op zich genomen elk jaar voor een preek te zorgen.

Deputaten Buitenlandse Zending

Als we letten op de werkterreinen levert 2003 het volgende verslag op:

In juni/juli 2003 bezocht de algemeen secretaris namens deputaten Zending en deputaten Hulpverlening binnen- en buitenland de Gereja Toraja Mamasa (GTM) op Sulawesi-Selatan in Indonesië. Onderdeel ervan was ook een bezoek aan Bunggu, één van de beide zendingsgebieden van de GTM. Daar zijn projecten op gang gekomen rondom watervoorziening, onderwijs en gezondheidszorg. Hier en daar is de situatie bijzonder schrijnend door gebrek aan medicijnen en medisch personeel. Het werk van de kadervorming werpt goede vruchten af.

In het kader van de contacten met de kerken in Limpopo/Venda (Zuid-Afrika) werden verschillende bezoeken afgelegd. Die hadden voor een deel te maken met problemen die binnen de kerken waren gerezen rondom de opleiding van predikanten in relatie met de Theologische Skool in Potchefstroom, voor een deel met problemen binnen eigen gelederen. Daarnaast is ook gesproken met de kerken van Mutale, Niani, Fundudzi en Soutpansberg en met het bestuur van Iyani Bijbelschool.

Het kerkgebouw van de gemeente van Curitiba, Brazilië

Mukpnrnd-Mukhanyo Theological College

Benno van den Toren geeft les aan de Fateb

De Bijbel leren lezen en begrijpen op de Mukhanyo Bijbelschool

Het kinderkoor van Ngwenani Venda

Mpumalanga/KwaNdebele, Zuid-Afrika: In februari werden drie predikanten bevestigd in de Gereformeerde Kerk van KwaNdebele (GKK), de broeders Modisha, Moukangwe en Nhlongo. Ze hebben hun theologische opleiding gehad aan Mukhanyo Theological College (MTC). De gemeente is nu in drie regio's verdeeld: elk van de predikanten heeft samen met een of twee evangelisten verantwoordelijkheid voor één van deze regio's.

In december repatrieerde de familie W. van 't Spijker. Het gezin heeft zich in Emmen gevestigd. Drs. Van 't Spijker blijft nog tot 1 januari 2005 in dienst van deputaten. Hij zal regelmatig KwaNdebele bezoeken en assistentie verlenen aan de kerkenraad. In Nederland zal hij studiemateriaal voor deze kerken voorbereiden.

In de maand mei bezocht dr. P.J. Buys in het kader van de verlofregeling Nederland. Op zendingsbijeenkomsten liet hij aan de hand van een powerpointpresentatie iets van het werk van MTC zien.

In oktober brachten de broeders Last en Van der Meer een regulier werkbezoek aan dit gebied. Zowel het werk van Mukhanyo Theological College (MTC; dr. P.J. Buys) als het werk van Mukhanyo Bijbelschool (MBS) waarbij drs. C.W. Buijs nog steeds is betrokken, ontwikkelt zich positief. In beide projecten wordt aan voorgangers van Onafhankelijke Kerken theologisch onderwijs gegeven. MTC heeft ruim 50 fulltime studenten, MBS 243 deeltijd studenten.

Botswana: In augustus brachten zr. Oudman en de brs. De Romph en Van der Zande een werkbezoek aan de Reformed Church of Botswana. Ze rapporteerden met blijdschap dat er groei in het zendingswerk zit. Dat geldt zowel in de breedte als in de diepte. De beide werkers in dit gebied (drs. H. Visser en ds. J.C. Wessels) hebben daarin een goede plaats.

Mozambique: deputaten kregen bericht dat drs. J. van 't Spijker zijn werk in 2004 wil afronden. Om in de vacature te voorzien plaatsten deputaten advertenties. Op dit moment is nog niet duidelijk wie zijn opvolger zal worden.

In augustus/september brachten de brs. Bobeldijk en Bovenberg een bezoek aan dit zendingsgebied. Ze kwamen tot de slotsom dat het werk zich in goede lijn ontwikkelt. Er worden voorbereidingen getroffen voor een opleiding op iets hoger niveau die gecentraliseerd in Mocuba zal worden gegeven. Het ligt in de bedoeling dat de opvolger van drs. Van 't Spijker aan dit onderdeel van het werk leiding zal geven.

Bangui, CAR: Begin juli keerden de fam. Van den Toren terug uit Canada. Begin september, na een kort verlof, reisden ze naar de FATEB in Bangui en hervatten hun werkzaamheden daar. Dr. van den Toren doceert systematische theologie, mw. Van den Toren is als docent verbonden aan de Vrouwenschool van de FATEB.

Inmiddels is begonnen met het opstarten van het promotieprogramma. Daarin speelt dr. Van den Toren een leidende rol. Naar het zich laat aanzien zullen in 2005 tenminste drie studenten aan dit programma deelnemen.

In december brachten de voorzitter en de algemeen secretaris een bezoek aan de FATEB. Er konden goede gesprekken worden gevoerd met alle geledingen van deze faculteit. Hun indruk is dat er in de loop van de jaren goede vooruitgang wordt geboekt, vooral op het gebied van de organisatie.

Siberië: Ook in dit jaar werd via de Stichting Friedensstimme in Gouda steun verleend aan zendingswerk in het uiterste noorden van Siberië. Op uitnodiging van deze stichting brachten br. C.V. Groeneveld en drs. Van Mulligen in december een bezoek aan dit gebied waar zij bij temperaturen die daalden tot -50 graden Celsius de koude moesten trotseren. Hartverwarmend is de inzet van evangelisten die aan onbereikte mensen het Evangelie verkondigen. Het aantal mensen dat door de verkondiging van het Evangelie tot geloof komt is indrukwekkend.

Nederland: Steeds meer groeit ds. Van der Maarl in zijn werk voor de buitenlandse studenten. Dat bleek ook tijdens een werkbezoek dat in december werd afgelegd. Hij is

niet opvallend maar wel leidinggevend aanwezig. Hij kent de mensen, ervaart hun problemen en heeft een grote inzet voor het verspreiden van de blijde boodschap onder hen. Deputaten zijn dankbaar dat ze mogen zien hoe functioneel hij is in zijn werk.

In het afgelopen jaar werden acht bijzondere zendingswerkers benoemd:

Edwin en Flora Brokaar-Cornet (R'dam-Capelle); fam. Van Ginkel (Ouderkerk a/d Amstel); Theo en Harmke van den Heuvel-de Vries (Utrecht-Centrum); Jozua Koffeman (Urk-Maranatha); Lucienne Loosman (Urk-Maranatha); Alice van Rijn (Almelo); Ane Marten en Mirjam de Vries-Fokkens (Dordrecht-Zuid); Alja de With (Veenendaal-Pniël).

Sinds 1 oktober werkt ds. G. Drayer volledig in dienst van deputaten. Voor 50% van zijn werktijd is hij uitgeleend aan deputaten Hulpverlening binnen- en buitenland.

Deputaten Evangelisatie

Door ziekte is de voorzitter, ds. H.J.Th. Velema, tijdelijk uitgeschakeld. Tijdens zijn afwezigheid is het voorzitterschap waargenomen door de tweede voorzitter, ds. J.J. Lof. Het deputaatschap heeft een diversiteit aan taken. Om die voldoende aandacht te kunnen geven zijn er secties en werkgroepen ingesteld. Op dit moment zijn dat (in willekeurige volgorde): de werkgroep Evangelische Stromingen, de werkgroep Evangelische Alliantie, de werkgroep Zendingsgemeenten, de werkgroep Positie Evangelist, de sectie Beleid Grootstedelijke Gebieden, de werkgroep Ondersteuning Zendingsgemeenten, de werkgroep Emmaüs, de werkgroep Campingevangelisatie, de werkgroep Conferentie, de Begeleidingscommissie Consulentes, de werkgroep Asielzoekers, de werkgroep Doorgeven.

Vorbereiding en uitvoering van het beleid vinden voor een deel plaats in de werkgroepen; finale besluitvorming en coördinatie vindt plaats in plenaire deputatenvergaderingen. De bovengenoemde structuur is het resultaat van een proces dat zich over een aantal jaren heeft uitgestrekt; deputaten zijn bezig aan een herschikking ten einde de beschikbare menskracht zo efficiënt mogelijk in te zetten.

De Generale Synode van 2001 gaf aan Deputaten de opdracht om zich nadrukkelijk te richten op de problematiek van kerken in de grootstedelijke gebieden. Naast meedenken is er in enkele gevallen sprake van participeren in concrete visie- en beleidsontwikkeling, toerusting e.d.. Om de kerken weloverwogen en deskundig te kunnen dienen, heeft de sectie een vragenlijst opgesteld, die - na een eerste oriënterend gesprek met (vertegenwoordigers van) de kerkenraad waarin wordt nagegaan wat de hulpvraag is - wordt voorgelegd aan de kerkenraad en een aantal gemeentelieden. Door middel van deze vragenlijst wordt een analyse gemaakt van de organisatiestructuur van de gemeente en van de mogelijkheden en beperkingen die daarin liggen opgesloten. Daarna wordt gekeken hoe het beste aan de hulpvraag kan worden beantwoord. Zo mogelijk worden hulpvragen van kerken die in de buurt van elkaar liggen, gecombineerd behandeld.

De sectie heeft de kerken van Haarlem-Centrum en Noord met advies gediend in het fusieproces. Er zijn contacten met de kerken in 's-Gravenhage, Utrecht, Amsterdam en Rotterdam.

Op zaterdag 29 november 2003 organiseerde Deputaten Evangelisatie een landelijke toerustingsdag in het Fontanus-college te Barneveld. Het thema voor deze dag was 'Over de drempel'. Zo'n driehonderd belangstellenden waren naar Barneveld afgereisd om onder meer te luisteren naar het verhaal van evangelist Theo Visser uit Rotterdam en 's middags een workshop te bezoeken. Het werd een dag vol ontmoeting en bemoediging voor een ieder die betrokken is bij het evangelisatiewerk en gemeenteopbouw.

Naast individuele contacten met evangelisatiewerkers en die op de jaarlijkse conferentie wordt door de evangelisatieconsulentes voor hen eenmaal per jaar een evan-

gelistendag georganiseerd, wisselend op de werkplek van één hunner, waar dan onder meer ervaringen worden gedeeld.

Eens per kwartaal vergadert de betreffende sectie met de beide evangelisatieconsulenten. Doel is het contact tussen deputaten en de beide werknemers goed en regelmatig te doen verlopen, de personele belangen van de broeders Paas en Dingemans aandacht te geven en hun gedane en toekomstige werk te bespreken.

In samenwerking met deputaten Zending en Hulpverlening wordt het informatieblad 'Doorgeven' uitgegeven. Via Doorgeven wordt de roeping om te evangeliseren onder de aandacht van de kerken gebracht. De bedoeling is om te informeren over en te stimuleren tot evangelisatie. Er wordt informatie gegeven over de werkerreinen. Bijzondere werkvormen op het gebied van evangelisatie worden belicht. Ook wanneer er in een gemeente bijzondere activiteiten zijn, kunnen die een plaats in Doorgeven krijgen.

Verder participeren deputaten in de Stichting Evangelie en Moslims te Amersfoort, samen met deputaten Zending.

Op 12 april was er een primeur. Deputaten Evangelisatie van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Inwendige Zendingbond van de Nederlandse Hervormde Kerk presenteerden de Emmaüscursus. Deze cursus bevat een visie op evangelisatie, begeleiding van toetreders en discipelschap in de plaatselijke gemeenten. Deze cursus is een vervolg op de zgn. Alpha-cursus.

Deputaten Onderlinge Bijstand en Advies

De brochure van het deputaatschap OB&A die alle relevante informatie met betrekking tot het werk van deputaten bevat en die kerkenraden en commissies van beheer nodig kunnen hebben is sedert 2003 direct op de internet site van onze kerken beschikbaar. Deputaten hopen dat deze informatie in een behoefte voorziet.

Deputaten hebben besloten dat in de toekomst alleen nog financiële steun kan plaatsvinden indien de steunvragende gemeente beschikt over een onderhoudsplan dat is goedgekeurd door deputaten. Deputaten hopen dat dit actieve beleid leidt tot een verbeterde financiële spreiding voor reservering grootonderhoud.

Deputaten Geestelijke Verzorging Varenden

De eerste helft van 2003 was er voor de schippers niet zoveel werk. Het najaar van 2003 leverde extreem lage waterstanden op. Hierdoor was er volop werk voor de binnenvaartschipper-pastor. In het schipperspastoraat is als vaste predikant benoemd ds. H. v.d. Ham. Daarnaast zijn werkzaam de brs. G. Poker en D. Blokzijl als schippersouderling. Boordbezoeken worden regelmatig gebracht en pastorale gesprekken vinden plaats in allerlei havenplaatsen. Eén dag in de week bezoekt ds Van der Ham zeevarenden te Rotterdam en aan de Moerdijk. De bemanning van een zeeschip bestaat uit vijf tot dertig man. De zeelieden komen veelal uit vier of vijf verschillende landen. Koopvaardijpastoraat is evenals schipperspastoraat heel boeiend werk.

Deputaten Geestelijke verzorging van de militairen

Afgelopen jaar hadden deputaten een zinvolle conferentie met de deputaten van de Geref. Kerk Vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerk. Spreker was het Eerste kamerlid E. van Middelkoop over het onderwerp 'Ethiek en geweld'.

Deputaten Kerkjeugd en Onderwijs

In juli werd in Daléns het vierjaarlijkse IFES World Assembly gehouden, het wereldcongres van deze internationale christelijke studentenbeweging. Zeshonderd (voor het merendeel) studentenleiders uit meer dan 140 landen waren hier een week bij

elkaar (van 4 tot 11 juli) om na te denken over het thema 'Our Global Calling' ('Onze Wereldwijde Roeping'). De deelnemers genoten zichtbaar van de contacten, de lezingen en discussies. Op de 'dutch day' op 7 juli waren zo'n 130 nederlandse genodigden aanwezig, van ons kerkverband onder andere van deputaten kerkjeugd en onderwijs, evangelisatie en van de TUA. Een toespraak van de algemeen secretaris van IFES (World), Lindsay Brown, maakte indruk op de aanwezigen. Lindsay stelde dat studenten vaak voorop gaan in ontwikkelingen. Het zijn trendsetters. Het is belangrijk om hen te bereiken met het evangelie. Als christen kunnen zij (na hun studie) de maatschappij mede beïnvloeden.

Verder werd in oktober 2003 een Symposium over Normen en Waarden in het onderwijs georganiseerd, waarin met anderen nagedacht werd over de ontwikkelingen in het onderwijs en hoe we daar in de toekomst mee moeten omgaan. Gezien de recente gebeurtenissen inzake geweld op school een actuele conferentie.

Deputaten pastoraat in de gezondheidszorg

Onder de verantwoordelijkheid van Deputaten Pastoraat in de Gezondheidszorg valt de pastorale zorg voor doven. Deze zorg vindt plaats via het Interkerkelijk Dovenpastoraat. Op basis van Schrift en belijdenis wordt in dit verband samengewerkt door de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken (Synodaal) en de Nederlandse Hervormde Kerk. De drie genoemde kerken hebben alle drie een 'predikant voor doven' benoemd. Deze drie predikanten hebben in alle drie de kerken volledige ambtelijke bevoegdheid binnen het kader van het dovenpastoraat. De dovenpredikanten zijn: ds. A. Dingemane (CGK), ds. L.A. de Graaf uit Middelburg (Ned. Herv.) en ds. A.D. Poortman uit Veenendaal (Ned. Herv.). Ds. Dingemane is werkzaam in de provincies: Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, de oostelijke helft van Flevoland en de noordoosthoek van Gelderland.

In het middengebied is een vacature. Dit gebied omvat de provincies, Gelderland, Utrecht, Noordholland, een noordelijke deel van Zuidholland, en de westelijke helft van Flevoland. Hier werkt parttime en in beperkt gebied: ds. A.D. Poortman (Ned. Herv.) uit Veenendaal.

Werkzaam in de provincies Zuidholland (zuidelijk deel), Zeeland, Noordbrabant en Limburg is ds. L.A. de Graaf (Ned. Herv.) uit Middelburg. Per regio werken de dovenpredikanten samen in de Interkerkelijke Commissies (I.C.) voor de pastorale verzorging van doven.

Deputaten Algemene Diaconale en Maatschappelijke Aangelegenheden

Eén van de activiteiten van ADMA betreft de jaarlijkse CDC (Classicale Diaconale Commissie)-avonden. Op 12 juni was er zo'n avond in Dordrecht voor de Classicale Diaconale Commissies in het Midden en Westen van het land en op 26 juni in Hoogeveen voor de Classicale Commissies in het Noorden en Oosten van het land. Op deze avonden is met elkaar doorgesproken over het resultaat van de enquête van 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen'.

Op 15 november is opnieuw weer de 'Dag voor Diakenen' georganiseerd in de Bethelkerk te Veenendaal. Deze dag heeft in het teken gestaan van het informeren van diakenen en er is gesproken over het thema: 'giften of projecten'. Ds. K.T. de Jonge heeft daarover een korte inleiding verzorgd.

ADMA-info heeft in 2003 de volgende thema's behandeld: 'Het nieuwe PGB (Persoonsgebonden Budget) op een rij', 'Diaconaat wereldwijd', 'de diaken en zijn werk', 'diaconaal nieuws'.

In september heeft ADMA-info een metamorfose ondergaan en is de naam veranderd in Di@coon. Het is in een nieuw compacter jasje gestoken en wil in de toekomst praktischer informatie geven gericht op het diaconaat. De nieuwe projectenlijst van

Deputaten Hulpverlening in Binnen- en Buitenland is ook in dit formaat uitgekomen. Het eerste themanummer van Di@coon gaat over 'Zondagsarbeid'.

Het deputaatschap heeft zowel voor biddag als voor dankdag een preekschets aan alle predikanten doen toekomen. Voor biddag is een preekschets verschenen van de hand van ds. A. van de Bovenkamp uit Mussel. Ten behoeve van dankdag heeft ds. H. Biesma uit Amersfoort een preekschets verzorgd.

Deputaten Hulpverlening

Zoals gebruikelijk in onze kerken, is op de eerste zondag in februari aandacht geschonken aan het hulpverleningswerk in binnen- en buitenland met de zogenaamde 'hulpverleningszondag'. Dit jaar heeft in het teken gestaan van de watersnoodramp in Zeeland, 50 jaar geleden, met als thema Water-Stromen-Zegen. Mw. Toet heeft de vertelchets voor de kinderen verzorgd, terwijl drs. M. Visser uit Siegerswoude de preekschets heeft geschreven. Eveneens op 2 februari is er door De Wilde Ganzen gevlogen voor het water- en sanitairproject Kaluquembe in Angola. Een tweede vlucht heeft plaatsgevonden op 6 juli voor het weeskinderenproject Mukhanyo in KwanNdebele, Zuid-Afrika.

In april is er een Oost-Europadag gepland, maar wegens onvoldoende belangstelling kon deze dag niet doorgaan. Voor de toekomst zullen deputaten zich beraden op de organisatie van dergelijke ontmoetingsdagen.

Verschillende deputaten hebben werkbezoeken afgelegd aan diverse projecten in o.a. de Oekraïne, Roemenië, Zuid-Afrika/Venda en Indonesië.

In september is de nieuwe projectenlijst uitgekomen, in een nieuw, kleiner en handzamer formaat. De reacties uit het land zijn heel positief geweest. Nieuw in de projectenlijst was, dat er naast de eigen projecten en doorgeefprojecten nu ook een lijst van goede doelen is opgenomen. Deze projecten zijn door deputaten positief beoordeeld en het is de bedoeling dat giften voor deze projecten rechtstreeks aan de betrokken organisaties worden overgemaakt en niet meer via het Landelijk Kerkelijk Bureau lopen.

Een zorgelijke ontwikkeling is geweest, dat voor hulpverlening in 2003 aanzienlijk minder geld is ontvangen dan voorgaande jaren, waardoor deputaten helaas vele aanvragen voor mooie projecten hebben moeten afwijzen.

Op het Diaconaal Bureau hebben enkele wijzigingen in het personeelsbestand plaatsgevonden, waaronder het vertrek van br. Henk van der Velden, secretaris diaconaat. Ds. G. Drayer heeft deze functie per 1 oktober op zich genomen.

Deputaten Kerkorde en Kerkrecht

Deputaten hebben een aantal vruchtbare besprekingen gehad met de deputaten kerkrecht en kerkorde van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Het bleek dat wederzijdse kerken veel voor elkaar kunnen betekenen in de sfeer van toerusting en uitwisseling van kennis op gebied van kerkrecht. Op de gezamenlijke vergadering werd onder andere diepgaand nagedacht over punten als toerusting van de kerken, de naleving van de Kerkorde, het termineren van het predikantschap na losmaking, de verhouding kerkelijk en wereldlijk recht, appèlrecht, editie van de Kerkorde op internet, hoe om te gaan met samenwonenden en de positie van kerken die in het kader van eenheid bezig zijn steeds meer naar elkaar toe te groeien.

Om de kerken toe te rusten hebben een aantal deputaten artikelen in De Wekker en Ambtelijk Contact verzorgd.

Deputaten Contact met de overheid

Bij zijn aantreden in zijn eerste kabinet riep de minister-president op tot een nationaal debat over normen en waarden. Hij betrok daarbij nadrukkelijk de maatschappelijke organisaties en de kerken. Ongeveer 50 christelijke organisaties hebben zich aange-

sloten bij het Platform Waarden en Normen. Onze kerken zijn d.m.v. dit deputaatschap als waarnemer bij dit Platform betrokken. In september 2003 vond een groot, door het platform georganiseerd, congres plaats. Bij die gelegenheid is aan de minister-president een boodschap van de kerken aangeboden. De titel van de boodschap is 'Gerechtigheid en welzijn'.

Ook hebben we in de Wekker de hartelijke felicitatie kunnen lezen die dit deputaatschap aan prins Willem Alexander en prinses Maxima heeft verzonden ter gelegenheid van de geboorte van prinses Amalia.

Deputaten Eenheid van de Gereformeerde belijders

De gesprekken met het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk, de deputaten voor Kerkelijke Eenheid van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de commissie voor Eenheid en Verscheidenheid van de Gereformeerde Gemeenten worden voortgezet. Op de jaarlijkse conferentie van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) op 4 april werd gesproken over waarden en normen. Prof.dr. G.C. den Hertog hield een lezing hierover. In dit COGG zijn nu ook de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) als waarnemer vertegenwoordigd. Deputaten ontvingen een brief van een veertigtal predikanten met de resultaten van hun onderzoek naar de prediking in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) aan de hand van een jaargang in druk verschenen preken. Met een vertegenwoordiging van de veertig vond een kritisch gesprek plaats over de wijze waarop deze brief in de publiciteit is gebracht. In opdracht van de generale synode worden twee enquêtes gehouden. De ene onder alle plaatselijke kerken over de samenwerking met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt); de andere onder de plaatselijke kerken die samenwerken met een Nederlands Gereformeerde kerk m.b.t. de praktijk rond de vrouw in het ambt. Samen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) wordt een aantal regionale vergaderingen voor ambtsdragers gehouden ten dienste van het onderlinge gesprek. De diverse activiteiten vallen in het kader van de opdrachten van de generale synode. Uit de kring van deputaten werd br. A. Pothof te Hilversum door de Heere tot Zich genomen.

Deputaten Correspondentie met de buitenlandse kerken

Dit deputaatschap vertegenwoordigde enkele malen onze kerken in het buitenland. Bezoeken werden gebracht aan onze zusterkerken in Canada (FRC), de kerken in Brazilië (EREI), de beide kerkverbanden in Schotland (FCS/FCSC), de kerken in Frankrijk (EREI), de kerken in Zuid-Afrika (GSKA) en twee kerkverbanden in Botswana (RCB en DRCB). Ook waren deputaten -samen met deputaten zending- betrokken bij meerdere bemiddelingspogingen in Zuid-Afrika. Helaas is de spanning tussen 'Potchefstroom' en 'Soutpansberg' rondom de theologische opleiding nog niet opgelost.

Deputaten Dienstenbureau

Dit deputaatschap is één van de meest bedrijvige in ons kerkelijk leven. Het is immers iedere dag bezig om onze kerken te voorzien van de benodigde gegevens en het bijhouden van alles wat landelijk in onze kerken geschiedt en erandert. Natuurlijk, u hebt gelijk, dat werk geschiedt door het dienstenbureau en niet direct door het deputaatschap. Toch is het dienstenbureau een verlengstuk van hun uitvoerende taak. Het is dan ook goed om te zeggen hoe een belangrijke spil ons dienstenbureau, aan de Vijftienmorgen 1 in Veenendaal, inmiddels is geworden. Een van de omvangrijkste taken van het dienstenbureau is: de adressen van predikanten, scriba's van kerkenraden en diaconiën, deputaten, redacties van kerkbladen en contactpersonen van zending- en evangelisatiecommissies digitaal op te slaan. Die adressen worden onder

meer gebruikt voor correspondentie van de kerkelijke vergaderingen en deputaatschappen en voor abonnee-administratie van periodieken.

Vermeldenswaard is dat op 10 november er een geheel vernieuwde website werd geopend. In digitaal Nederland uiterst belangrijk. Op de website worden bezoekers bijgepraat over actuele ontwikkelingen in kerkelijk Nederland. Ook is er gelegenheid om mee te doen met een discussieforum. Verder bevat de site een groot aantal links naar interessante organisaties.

Deputaten Kerkelijke archieven

In 2003 heeft dit deputaatschap in samenwerking met het deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijg.) en de commissie van de Nederlands Gereformeerde Kerken diverse toerustingsavonden gehouden voor archivariissen van kerken. Onder leiding van onder anderen mr. C.J. van Heel zijn archivariissen verder toegerust in het beheer van het archief. Ook in 2003 ontvingen deputaten waardevolle schenkingen voor het archief. In het bijzonder die van ds. M. Drayer, van mevr. G.L. de Jong uit Apeldoorn en over ds. J.G. van Minnen. Drs. J.N. Noorlandt te Rhenen, overhandigde als een van de beheerders van het Documentatiecentrum, in oktober aan de voorzitter van deputaten drs. R.W.J. Soeters de eerste uitdraai van een uniek databestand over de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Deputaten Eredienst

Het deputaatschap Eredienst is een studie-deputaatschap bestaande uit twee secties:

1. *Sectie liederen*. De werkzaamheden van deze sectie zijn o.a.: via een enquête peilen hoe binnen onze kerken over het kerklied binnen de eredienst gedacht wordt en voorstellen doen aan de volgende G.S. met betrekking tot het zingen van liederen naast de Psalmen. In samenwerking met Buijten & Schipperheijn is een vernieuwde bundel Schriftberijmingen uitgegeven, waarin ook de vrijgegeven liederen uit het Liedboek zijn opgenomen.

2. *Sectie liturgische formulieren*. Hun taak is het schrijven van nieuwe liturgische formulieren voor o.a. de doop en het huwelijk. Vermeldenswaard is dat bij het schrijven deputaten van de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt als waarnemers aanwezig zijn. Doordat dit deputaatschap een studiedeputaatschap is worden er geen algemene bijeenkomsten belegd.

Bonden

Bond van Chr. Geref. Mannenverenigingen

Voor de bond van de mannenverenigingen, was 2003 een jubileumjaar. In 1928 werd de bond opgericht op initiatief van de toenmalige mannenvereniging uit Amsterdam-West; de mannenbond is daarmee dus de oudste verenigingsbond in onze kerken. Het 75-jarig bestaan werd op 1 november herdacht op de bondsdag in de Oenenburgkerk te Nunspeet, waarbij het referaat werd verzorgd door prof.dr. A. de Reuver. Deze sprak over 'Kohlbrugge en de geloofsaanvechting'.

Het bestuur van de mannenbond onderhoudt nauwe contacten met de Bond van Ned. Herv. Mannenverenigingen op Geref. Grondslag. Gezamenlijk worden jaarlijks in enkele regio's bijeenkomsten georganiseerd, waarin onderwerpen worden besproken die van belang zijn in de praktijk van het geloofsleven en voor de positie in de maatschappij. Geprobeerd wordt deze bijeenkomsten uit te breiden en daarmee vooral broeders te bereiken die geen gelegenheid of belangstelling hebben voor de activiteiten van de plaatselijke mannenvereniging.

Het forum op de bondsdag van de Mannenverenigingen. Van links naar rechts de hoogleraren dr. J. van Genderen en dr. A. de Reuver en de predikanten L.A. den Butter, J. Jonkman en R. van Beek.

Rechts: Dr. A. de Reuver was de spreker.

Bond van Chr. Geref. vrouwenverenigingen

In het voorjaar was er een huishoudelijke vergadering waarin mw. Hiltje Vink 's middags de zusters aan het werk zette over het thema 'Herbergzaamheid'. De bondsdag was 13 mei in Apeldoorn. Het thema was 'Heel apart' n.a.v. Weest heilig, want Ik ben heilig. De sprekers waren prof. G.C. den Hertog en ds. J.G. Schenau. Enkele verenigingen maakten het thema praktisch, door de heiligheid in gezin, kerk en maatschappij uit te werken. Het bestuur heeft ontmoetingen met de kringbesturen, waarin zij elkaar informeerden over het werk.

Chr. Geref. Jongeren Organisatie

Het jeugdbureau van de CGJO krijgt in dit jaar meer en meer gestalte. Met professionele jeugdwerkadviseurs wordt vorm gegeven aan het jeugdwerk in een kleine 100 Chr. Geref. gemeenten. Dirk-Jan van Arkel neemt na zeven jaren afscheid en z'n 16+ werk wordt overgenomen door André Maliepaard. André is ook part-time werkzaam bij het NGJ (Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk) waarmee de CGJO al jaren samenwerkt. Het kinderwerk (8-11) is medio dit jaar in handen gekomen van Reinier Sanders.

Op 28 mei togen meer dan 100 beleidsmakers en jeugdouderlingen uit heel het land richting de TUA in Apeldoorn om 'Kom van je eiland' een toerustingsdag over geïntegreerd jeugdwerk te bezoeken. De dag was goed gevuld met een stukje drama en een aantal workshops (Jeugdpastoraat, Geloofsopvoeding, Catechese en Jeugdwerk) over de verschillende eilandjes in een gemeente.

De tweede helft van het jaar kenmerkte zich met name door de onzekerheid omtrent de rigoureuze bezuinigingsmaatregel van het Ministerie van VWS. De subsidie, die de CGJO al 40 jaar geniet, wordt beëindigd.

Het jaarthema in 2003-2004 is 'De Stem'. Het themapakket biedt naast dienstsuggesties voor de jeugdzondag en 3 themazondagen ook veel werk materiaal voor de clubs en verenigingen.

Vele gemeenten werden ondersteund en toegerust op velerlei gebied. Te merken is dat er meer en meer vragen van het brede kerkelijk jeugdwerk worden neergelegd bij het jeugdbureau. Opvallend veel vragen over catechese en gemeenteopbouw (betrokkenheid kinderen en jeugd).

De jaarlijkse bondsdag is vervangen door Re:Load, Praise & Cabaret. Een succesvolle activiteit die in Hilversum en Hoogeveen werd bezocht door zo'n 1000 jongeren.

Daarnaast organiseerde de CGJO in dezelfde plaatsen 's middags een KidsPrees waar zo'n 500 ouders en kinderen genoten van een interactieve Kindermusical door Kinderkoor Sjofar (Hilversum Pnielkerk & Rehobothkerk).

Impressies van de bondsdag

'Kom van je eiland', toerustingsdag over geïntegreerd jeugdwerk

Landelijk Contact Jeugdverenigingen

Het LCJ meldt de volgende activiteiten in 2003:

Jeugdappèl -16 op 12 april. Thema: *Godsdienst! Dienstplicht?* Videopresentatie over een buitenlands meisje dat in Nederland op zoek gaat naar de betekenis van godsdienst. Nagedacht werd over: Wat zegt godsdienst jou? en 'Als dienen een plicht is...' en 'Gods dienst'.

23 april: studiedag met de Driestar, HGJB en JBG over *Normen en waarden, in gesprek over God en zijn gebod in opvoeding, onderwijs en jeugdwerk*. Deelthema's: Normen en waarden... 1. in de omgang met kinderen; 2. in de omgang met tieners; 3. op de grens van kerk en wereld; 4. met het oog op identiteitsontwikkeling; 5. en de concretisering van Gods geboden.

27 september: een regionale -16 activiteit (pilot) in de Soester duinen, met American Party en bezinning rond het thema *Over kleine dingen gesproken...*

18 oktober: Jeugdappèl +16 te Soest. Thema: 'Een leesbare brief'. Onderdelen: 'Gods hart spreekt', 'Jouw stem doet mee' en het slotappèl 'Gods stem gehoord?'. De landelijke actie voor het project dienstenbus van Stichting Ontmoeting in Rotterdam werd afgesloten. Ruim 70.000 Euro hebben de jongeren bij elkaar gehaald voor het project.

Vijf kadervormingsavonden in oktober op verschillende plaatsen in het land over het onderwerp *Meer rendement met Handreiking*.

Gedurende het jaar uitgave van verschillende bijbelstudieschetsen, waaronder: -16: 'Gelijkenissen 2', 'Door het geloof' en 'Jij en je Schepper'. Voor +16: Bijbelstudie: 'Drie-eenheid', 'Zendingsreizen' en Kernwoorden: 'Blijdschap-Droefheid-Dankbaarheid'

Op 10 mei en 6 september werd een Kruispuntconferentie georganiseerd over het thema 'Ja, wat zeg je ermee? - I. Voor God?, II. Voor de gemeente?'. Een dag van bezinning op het doen van geloofsbelijdenis in de gemeente.

19 en 20 december was er met 13 stelletjes een Kruispuntconferentie voor stelletjes met het thema 'Huwelijk en gezinsvorming in deze tijd'.

Gedurende het hele seizoen werden meer dan dertig Jeugdcontactbijeenkomsten (regionaal) op verschillende plaatsen in het land.

Nieuw was de uitgave van een Kerstschets voor -16 verenigingen clubs.

Bond van Chr. Geref. Zondagsscholen

De bond van Chr. Geref. Zondagsscholen hield zaterdag 10 mei haar 73e jaarvergadering in de Chr. Geref. Kerk te Nijkerk. Het centrale thema op deze jaarvergadering was 'Hoe wordt de zondagsschool weer open voor het buitenkerkelijke kind?'. De theoretische kant van dit thema werd belicht door dr. S. Paas, evangelisatieconsulent van onze kerken.

De praktische kant van het thema werd belicht door zr. D. Groeneveld uit Gorinchem. Zr. Groeneveld is actief in het zondagsschoolwerk en leidster van kinderevangelisatieclubs uitgaande van de Geref. Gemeenten. Verder mocht het zondagsschoolwerk regionaal en plaatselijk voortgang hebben.

Bond van Chr. Geref. Zangverenigingen

De bond van Chr. Geref. Zangverenigingen meldt dat, in verband met het feit dat de districten Noord-Holland en Noord-Nederland hun 25-jarig bestaan mochten vieren, de Bond afgezien heeft van haar jaarlijkse Bondsdag. Met het district Noord-Nederland mochten ze deze dag gedenken op 18 oktober met een fijne zangavond te Drogenham en met het district Noord-Holland op 8 november te Broek op Langedijk. Ook mochten verschillende koren hun jubilea gedenken. Het Bondsbestuurslid br. G. Urbach mocht uit handen van de burgemeester van Midwolda een Koninklijke onder-

Op de bondsdag van de Zondagsschoolverenigingen werd er tijdens de broodmaaltijd geanimeerd met elkaar gesproken.

scheiding ontvangen mede omdat hij 42 jaar dirigent was van het koor 'Lovende Stemmen' te Midwolda. Dit gebeurde op de avond dat dit koor het 50-jarig bestaan mocht vieren. Naast deze mooie en fijne dingen zijn er afgelopen jaar ook zorgelijke dingen gebeurd. Zo moet er waarschijnlijk één district worden opgeheven, omdat er geen nieuwe bestuursleden zijn te vinden. Maar het Bondsbestuur hoopt er te zijn voor de bij ons aangesloten zangverenigingen en ieder op zijn/haar plek en gezamenlijk onze God groot te maken door onze liederen.

Algemene verenigingen

Vereniging van Chr. Geref. predikanten

Op 19 en 20 mei werd de jaarlijkse conferentie van de chr. geref. predikantenvereniging gehouden in het conferentieoord Mennorode in Elspeet. Het thema van de conferentie was 'Daar wordt Zijn heil verkregen'. Dr. A. de Reuver verzorgde de inleiding op de eerste dag. Hij ging in op de vraag hoe er door de geschiedenis heen over de toeleidende weg tot Christus is gedacht. De tweede dag ging over missionair gemeente-zijn. A.P. van Langevelde en S. Paas verzorgden elk vanuit een verschillende invalshoek een bijdrage aan de bezinning.

Chr. Geref. Predikantsvrouwenvereniging

Op 25 september kwamen de leden van de Chr. Geref. Predikantsvrouwenvereniging voor de 56e keer bijeen, ditmaal in Bunschoten. De spreker was mw. Edith Schouten. De titel van haar lezing was: Geborgen in een glazen huis? 's Middags was er een forum met medewerking van vijf predikantskinderen van verschillende leeftijden. Door hen werd op een aantal vragen en stellingen gereageerd. Daarna volgde het huishoudelijk gedeelte van de vergadering. Er werd afscheid genomen van de presidente mw. C.C. Groenleer- v.d. Poppe en een nieuwe presidente gekozen in de persoon van mw. J. Peels-van Engeland.

Contact emeriti en predikantsweduwen

Op 23 april werd - voor de achtste maal - de jaarlijkse emeriti-contactdag gehouden. 's Morgens vertelde Andries Knevel op boeiende wijze over de E.O.: een omroep met een missionair gezicht. Toch is de werksituatie moeilijker geworden, nu sinds 2002 een deel van de bevoegdheden verlegd is naar de NOS. 's Middags liet Bram Dingemans zien hoe de ICF, in R'dam - Charlois als klein stekje begonnen, is uitgegroeid tot een gemeenschap, met soms wel 200 bezoekers van de kerkdiensten. Uit

vele delen van de wereld. Het heeft de aanwezigen diep getroffen, dat zr. Velema-de Weert drie dagen later door de Heere plotseling werd opgenomen in heerlijkheid.

Vereniging van Regionale Christelijke Gereformeerde Studiekringen

Op zaterdag 29 maart hield de vijftigjarige RCGS haar landelijke conferentie in Amersfoort.

Het thema van de dag bleek heel actueel: 'Moslims in Nederland: duchten, dulden of delen?' In het thema waren drie mogelijke houdingen van christelijke Nederlanders ten opzichte van islamitische Nederlanders weergegeven. Twee sprekers belichtten het thema vanuit hun eigen werkring en godsdienst: ds. C. Rentier (Stichting Evangelie en Moslims) en de heer C. Çörüz (Tweede-Kamerlid voor het CDA, en moslim). De discussie, naar aanleiding van de lezingen, was levendig en kende een opvallend verloop. De deelnemers bleken duidelijk sympathie te hebben voor de samenwerkingsgerichte houding van de heer Çörüz en wilden verder gaan dan de vooral getuigende insteek van ds. Rentier. Er leek iets van een gemeenschappelijke houding te ontstaan, die zich het best laat samenvatten als: het ontmoeten van moslims en het waar mogelijk samenwerken met moslims in onze omgeving is belangrijk, zonder dat dit in mindering komt op ons geloof in Christus als de enige weg tot God. In de middagpauze waren de conferentiegangers te gast in het nabij-gelegen Turks-Islamitische centrum van de stichting Rahman. De in Nederland geboren gastheer vertelde over de sociaal-maatschappelijke activiteiten die daar worden ontplooid en over de snel veranderde verhouding met de buurtbewoners (die eerst argwanend waren, maar nu op de thee komen). Hij legde ook de betekenis uit van de inrichting van de gebedsruimte, overeenkomend met die in een moskee.

Stichtingen

Stichting Dienstverlening Jongeren Wereldwijd

In het afgelopen jaar gingen 23 jongelui vol goede moed onder de hoede van DJW op stap om op drie verschillende locaties hun ervaringen op te doen. De verschillende groepen trokken naar Frankrijk, Tsjechië en Venda. Van elke bestemming wordt hieronder kort een beschrijving gegeven.

1. *Frankrijk*. Een groep van zes jongelui is naar Zuid-Frankrijk afgereisd om daar in twee plaatsen een klus te klaren. In St. Girons hebben ze in overleg met de plaatselijke predikant Bernard Bordes renovatiewerkzaamheden verricht. Ook hebben ze de vloer van de kerkzaal schoongemaakt en in de was gezet. In de tweede week hebben ze in de plaats Rieubach de oude protestantse begraafplaats een schoonmaakbeurt gegeven. Tenslotte hebben ze in de laatste week in Montauban renovatiewerkzaamheden verricht.

2. *Tsjechië*. Dit jaar ging voor het eerst in de geschiedenis van DJW een groep van zeven jongelui naar Litomerice. In deze plaats verrichtten ze onder auspiciën van mensen van de diaconie van de Boheemse Broederschap onder andere herstelwerk van schade veroorzaakt door de overstroming in augustus 2002. Deze groep verbleef in een centrum van de Diaconie van de Boheemse Broederschap.

3. *Venda* - Niani Tenslotte vertrok een groep van tien jongelui naar Venda in Zuid-Afrika. Daar bouwden ze

Herstelwerk in Tsjechië

mee aan een nieuwe kerk (8 x 15 meter) in de plaats Tshilamba. De groep werd in Venda begeleid door ds. K.P. Rafumbedzani. De groep werd in groepjes van twee gehuisvest bij gastgezinnen.

Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn

Op 11 april werd het nieuwe SGJ-jeugdhuis in Boskoop officieel geopend. De SGJ is een organisatie die hulp biedt aan kinderen, jongeren en de gezinnen waaruit ze afkomstig zijn, vooral uit de gereformeerde en hervormde gezindte. Het christelijk geloof is het uitgangspunt bij de hulpverlening. Het nieuwe huis in Boskoop is een centrum voor zelfstandigheidstraining en valt onder de residentiële zorg van de SGJ. Ook in Zwolle-Stadshagen is een dergelijke voorziening aanwezig. Deze voorziening is geopend in januari.

Stichting steun Gereformeerde kerken in Frankrijk

Deze Stichting zamelt in Nederland geld in (onder de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken) voor de 'zuster-kerk' in Frankrijk, de Églises Réformées Évangéliques Indépendantes. De 'Commission Permanente' van dit kerkgenootschap geeft projecten aan, waarop de stichting hier de kerken en enkele honderden particulieren aanschrijft, met een aanvraag voor ondersteuning.

De projecten die vanuit de Franse kerken aangedragen worden, liggen doorgaans op het gebied van evangelisatie, gemeente-opbouw en jongerenwerk.

Projecten gesteund in 2003:

- * De bouw van een ontmoetingscentrum voor de kerk van Montauban (de gemeente waaraan ds. D. Brienens verbonden is).
- * Noodzakelijk onderhoud aan het centrum Béthanie, in de buurt van Alès. Dit is een vakantiecentrum, waar groepen jongeren uit de kerken kunnen verblijven, en waar ook vakantiecampen voor kinderen worden gehouden. Aan deze door de kerken georganiseerde kampen nemen veel buiten-kerkelijke kinderen en jongeren deel, die tijdens hun verblijf daar vaak voor het eerst met het evangelie in aanraking komen.
- * Verbouwing en noodzakelijke aanpassingen aan de kerk van Nîmes.
- * Een evangelisatie-project in Lambesc.
- * De verblijfskosten van een jongerenreis naar Nederland, met als doel christenen in ons land te ontmoeten en de band met elkaar te versterken. Het was een goede reis, met vele goede contacten, die veel betekend hebben voor jongeren uit Frankrijk en Nederland.
- * De jaarlijkse predikantenconferentie. Dit is een ontmoeting van de voorgangers van de EREI, die zich vaak in een geïsoleerde positie bevinden, en voor wie dit heel belangrijk is.

In september 2002 is een deel van zuid-oost Frankrijk getroffen door zware regenval en over-

Het centrum Béthanie

stromingen. De verwoesting was enorm in een aantal plaatsen. Ook kerken en personen van de EREL in de regio zijn getroffen, met name in en rond Anduze en Alès. De Stichting Steun Gereformeerde Kerken in Frankrijk heeft daarom een speciale actie georganiseerd om, naast de lopende projecten, de schade van de broeders en zusters in Frankrijk te helpen verlichten. Dankzij de ruimhartige respons op de oproep, kon dit jaar voor in totaal 8.000 euro naar Frankrijk worden overgemaakt. Dit geld is vervolgens door de 'Commission Permanente' verdeeld over een aantal gemeenten en personen die het zwaarst getroffen waren.

Werkgroepen en kringen

Calvijnskring

De Chr. Geref. predikantenstudiekring 'Calvijns' vergaderde in 2003 op:

- * 4 februari. Ds. J. Bos leidde het onderwerp in: 'Gemeente-opbouw in relatie tot het gebruik van de geestelijke gaven.' Deze vergadering werd gehouden te Veenendaal. Aandacht werd onder meer gegeven aan de studie van drs. M. van Campen, Gemeente-opbouw rondom het Woord en de studie van dr. L. Floor over de geestesgaven.
- * 17 juni. Daar sprak dr. P. de Vries over John Owen. Deze vergadering werd gehouden in Hotel 'De Donderberg' te Leersum. Hierbij waren ook de dames uitgenodigd.
- * 18 november. Ds. C.J. Droger behandelde Calvijns visie op de letterlijke en allegorische exegese, naar aanleiding van Institutie boek II. 5. 19 en boek III 4. 4 en 5, alsmede diens commentaar op Gal. 4, 22 en 2 Kor. 3, 6 e.v. deze vergadering werd gehouden te Veenendaal.

Studie en bezinningskring voor predikanten en theologen

De werkgroep vergaderde op 15 mei in Amsterdam/Schiphol en bezon zich op de geestelijke verzorging in het krijgsmachtpastoraat, in het bijzonder m.b.t. het werk van ds. A. van der Heijden bij de marechaussee. In het afgelopen jaar bestond de groep 25 jaar, maar daar zijn geen festiviteiten aan verbonden.

Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw

De Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw is in het jaar 2003 tweemaal bijeen geweest voor een landelijke bijeenkomst in de Chr. Geref. Ichthuskerk in Amersfoort.

Op 12 april hield prof.dr. H.J. Selderhuis een boeiende lezing naar aanleiding van zijn boek 'Morgen doe ik het beter.' Dit boek wil de bezinning op gang brengen over het omgaan met de gaven die je van God hebt gekregen.

De tweede bijeenkomst was op 1 november. Thema: 'Gemeenteopbouw - dienst van de vrouw.' Ds. A. Hilbers vertelde over de manier van aanpak van het evangelisatiewerk in de Chr. Geref. Kerk van Zwolle. Centrale vraag: Hoe worden we als kerk aantrekkelijk voor buitenstaanders?

Chr. Geref. Bezinningskring binnen de classis Leeuwarden.

Deze kring ontplooidde het afgelopen jaar de navolgende activiteiten. Op zaterdag 10 mei hield deze kring een themamiddag. Er is met elkaar nagedacht over de Geestelijke Herkenning binnen de gereformeerde gezindte. Inleiders waren ds. A. van Heteren en ds. M.J. Kater. Op vrijdag 26 september sprak ds. P.D.J. Buijs uit Harderwijk over het onderwerp: 'De vreze des Heeren'. Op vrijdag 21 november sprak Ds. P. Roos over het onderwerp: Standen in het geestelijke leven.

Werkgroep recreatie lichamelijk gehandicapten

Over hun werk vertelt de werkgroep het volgende:

Op de Ontmoetingsdag van 1 februari sloten we met een feestelijke bijeenkomst het 25e jaar af dat wij vakanties organiseren voor mensen met een lichamelijke handicap. In de vorm van een muzikale workshop stonden we stil bij het onderwerp 'Samenwerken'.

Ook namen wij afscheid van onze voorzitter Joop Jaakke en verwelkomden de nieuwe voorzitter Piet Hoogvliet. Verder in het jaar werd weer een bootreis gehouden op de nieuwe 'Prins Willem Alexander', wat bij alle deelnemers het gevoel opriep nu ook in een paleis te zijn beland! De Jongeren zijn in 't Laarhuus te Ommen geweest, evenals de gasten van de Midweek. Ook de vertrouwde 'Rooseveltweek' in Doorn was er weer. We hadden bij geen enkele vakantie te klagen over het weer! Vooral de beide herfstvakanties vielen op vanwege de prachtig gekleurde en rustige natuur! Vanwege de vele enthousiaste reacties van onze gasten kunnen we de vakanties weer geslaagd noemen. We kijken in dankbaarheid terug dat we ook nu weer veel voor de gasten hebben kunnen betekenen.

Groep vrijwilligers tijdens de muzikale samenwerking.

Comités en commissies

Landelijk comité ter voorbereiding van ouderlingen- en diakenconferenties

Tweemaal riep het comité de ambtsdragers van onze kerken bijeen voor een conferentie met een indringend onderwerp. De eerste keer op zaterdag 5 april. Het onderwerp van die conferentie was 'Hoe stellen wij ons voor om in de toekomst Kerk van Christus te zijn?' De inleiders van die dag waren 3 predikanten, t.w. ds. J.M. Batteau, Gereformeerd Vrijgemaakt predikant uit Scheveningen, dr. A. van der Dussen, Nederlands Gereformeerd predikant te Eindhoven en drs. M.C. Mulder, Chr. Geref. Predikant uit Goes.

De tweede conferentie was op zaterdag 4 oktober. Het onderwerp was toen 'Voor een ambt in de kerk staat men niet meer in de rij'. De inleider van die dag was ds. D. Quant uit Eindhoven.

Op deze conferentie legde br. D. Koole het voorzitterschap van het comité neer, na 30 jaar trouwe dienst. Hij deed dat op zijn zo geheel eigen wijze, met een voordracht getiteld 'Ernst en humor in 45 jaar ambtelijk bezig zijn'. Uit de reactie van de vergadering en in den lande bleek hoe een grote waardering er voor br. Koole was ten aan-

Br. Koole draagt het voorzitterschap over aan br. G. van Oord.

zien van zijn werk in het comité.

Vormingscursus

Ook dit jaar hebben zich weer ruim 300 deelnemers opgegeven voor de landelijke vormingscursus. Op de locaties Apeldoorn, Drachten en Rotterdam/Capelle aan de IJssel worden er weer op negen zaterdagen cursussen gegeven uit diverse onderwerpen die door de cursisten zijn aangegeven. Prof.dr. J. van Bruggen doceert over Vragen bij een (nieuwe) bijbelvertaling; ds. J. van Langevelde over - Gemeente-zijn in een gesecculariseerde (verwereldlijkte) tijd; prof.dr. J.W. Maris over - Onze belijdenisgeschriften - functie en gezag in deze tijd; prof.dr. H.G.L. Peels over - De offers in de bijbel en hun betekenis voor ons; ds. J. Jonkman over - Groei naar geestelijke volwassenheid; dhr. H.J. Takken over - De Islam; bedreiging of appèl. Voor het eerst in het ruim dertigjarig bestaan van de vormingscursus worden de onderwerpen in bovengenoemde plaatsen (per onderwerp) drie keer achter elkaar behandeld. Dit wordt door de deelnemers zeer gewaardeerd. In Goes worden deze onderwerpen op zes zaterdagen behandeld.

Gereformeerd appèl

De jaarlijkse gebedsavond is gehouden zaterdag 6 september 2003 in Amersfoort. Voorgangers waren ds. F.R. Bruitjes (NGK), ds. G. Gunnink (GKV) en drs. W. Steenbergen (CGK). Het was een goede bijeenkomst ondanks een kleinere opkomst. Regionaal waren er voor het eerst ook gebedsavonden met gebed voor de eenheid van in het bijzonder onze drie kleine kerken: GKV, NGK en CGK. Deze bijeenkomsten werden voorbereid door gemeenteleden in het land, met alleen de nodige steun van de landelijke werkgroep voorzover nodig. Nadat het plan uit de regio kwam, bespraken we het hoe en wat van zo'n samenkomst en de lokale werkgroep deed de rest. Deze avonden trokken veel mensen die nooit eerder in deze vorm bij elkaar kwamen om met broeders en zusters uit de drie kerken samen te bidden en danken voor de dingen die te maken hebben met het zoeken en vinden van elkaar. In november 2002 was de eerste van deze regionale samenkomsten in Almelo, in februari 2003 in Groningen en in oktober 2003 in Dronten.

Bewaar het pand

De Stichting Bewaar het pand belegde in 2003 twee bezinningsbijeenkomsten. De eerste was op 26 april te Werkendam en had als thema: Het Schriftgezag. De tweede

was op 20 sept. op Urk, toen was het thema: Nood en verontrustende kerkelijke ontwikkelingen in eigen kerken en daarbuiten.

Jubilea

Het jaar 2003 was een jaar vol herdenken voor verschillende predikanten. We sluiten met deze terugblik op hun leven, waarin ze allemaal het wonder ervaren gebruikt te zijn in de dienst van de Heere, het jaaroverzicht 2003 af. De vermelde gegevens zijn door de jubilarissen zelf aangedragen, evenals hun foto's.

Hoewel het niet een officieel jubileum-getal is, is het zeer vermeldenswaard dat prof. dr. J. van Genderen op 8 december dankbaar herdacht dat hij 55 jaar predikant was. Hoewel hij voor ons allemaal professor Van Genderen is, is voor hem het ambt van dienaar des Woords het allerbelangrijkste. In januari 2004 vierde hij zijn gouden jubileum als hoogleraar. In het jaarboek van 2005 zullen we, zo de Heere wil en wij leven, daar ruim aandacht aan schenken.

De volgende jubilarissen willen we voor het voetlicht halen:

We beginnen bij de oudste jubilaris in 'dienstjaren' en komen zo als eerste terecht bij **prof. dr. W.H. Velema** die op 13 september 50 jaar Verbi Divini Minister was.

Na in 1948 het diploma aan het 's-Gravenhaags Christelijk Gymnasium behaald te hebben, studeerde prof. Velema een jaar in Leiden, vervolgens in Apeldoorn en aan de VU in Amsterdam. Daar deed hij in 1953 doctoraal examen. Kort daarna (13 september) werd hij bevestigd tot predikant in Eindhoven, waar hij ruim zeven jaar mocht werken, ook onder verstrooide christelijke gereformeerde leden in Limburg. In 1957 promoveerde hij bij prof. Berkouwer. In 1961 werd Leiden zijn tweede gemeente. Hij heeft veel geleerd van godvrezende, ervaren ouderlingen; in Eindhoven de buitenkant en in Leiden de binnenkant van het ambtelijk werk. In het pastorieleven heeft zijn vrouw binnen de gemeente en ook in het bredere kerkelijke leven haar door hem zeer gewaardeerde bijdrage geleverd.

In 1965 werd hij benoemd tot hoogleraar. In 1966 aanvaardde hij zijn ambt in Apeldoorn: Nieuw Testament, een reeks van ambtelijke vakken, en ethiek behoorden successievelijk tot zijn leeropdracht. Hij vond gelegenheid om resultaten van zijn studie te publiceren. Daarnaast werd uit allerlei kringen binnen en buiten onze Kerken op hem een beroep gedaan om in lezingen door te geven wat hij zelf in de weg van studie had ontvangen. In 1996 ging hij met emeritaat. Hij bleef preken en spreken. Deze jaren ervaart hij als een rijpe oogst van wat hij in zijn werk van de Heere mocht leren.

Door ernstige ziekte van zijn vrouw zijn de werkzaamheden buitenshuis sterk verminderd. Het accent lag in deze periode op de verzorging in huis. Inmiddels is zr. Velema tot hoger heerlijkheid bevorderd.

Hij is God dankbaar dat hij ten dienste van zijn Zender binnen en buiten de Kerk mocht werken. Hij wil jonge mensen de vraag voorleggen of er ook voor hen juist op dit terrein niet een taak, ja een roeping ligt.

De tweede jubilaris op rij is **ds. H. van der Schaaf**.

Op 7 juli 1953 werden acht studenten beroepbaar gesteld. Vijf hunner zijn reeds overleden: de predikanten G.J. Buijs, W. de Joode, A. Rebel, Sj. Wijsma en S. van Zwoll. Kand. H. van der Schaaf werd op 1 november 1953 in De Krim (bij Coevorden) bevestigd. Met grote waardering denkt hij aan zijn eerste gemeente terug. Daar werd het praktische ambtswerk geleerd. Deze Krimse tijd werd onderbroken voor een jaar

legerpredikantschap in Assen in de J.W. Frisokazeme. Op 29 april 1959 deed ds. Van der Schaaf intrede in Opperdoes, een orthodoxe plaats in het vrijzinnige West-Friesland. Naast de arbeid in eigen gemeente moest later ook gezorgd worden voor de andere kerken in de kop van Noord-Holland. In Enkhuizen werd een station gesticht. Zijn laatste gemeente was van 1964-1993 Dordrecht-Zuid, in 1963 geïnstitueerd. Veel werk moest en mocht verricht worden. Er was sprake van rijke geestelijke zegen. Op het brede kerkelijk terrein was de jubilaris eveneens actief. Te noemen valt o.a. het scribaatswerk van de Generale Synodes van 1977, 1980 en 1983, het Jaarboek en het Curatorium. Ook in de Dordtse periode werd vaak als geestelijk verzorger dienst gedaan waaronder een jaar lang continu in het Artillerie Opleidingscentrum te Breda. In al zijn werk is zijn vrouw hem tot steun geweest. Ook haar inbreng in het gemeentelijk leven was groot.

In verwondering en dankbaarheid ziet het echtpaar Van der Schaaf terug op Gods trouw en genade. Na de emeritering op 15 november 1993 werden vanuit de nieuwe woonplaats Amersfoort hulpdiensten verricht in de kerken van Hilversum-Oost en Scherpenzeel.

Donderdag 6 november 2003 herdacht **ds. M.C. Tanis** dat hij 50 jaar in het ambt van dienaar des Woords mocht dienen. Welk een gunst van de Heere. Onverdiend, maar een rijke gave van de getrouwe Verbonds God. Ds. Tanis is afkomstig uit Rotterdam. Bijzonder heeft de Heere de prediking en het pastoraat van ds. W.F. Laman willen zegenen. In 1946 werd de weg geleid naar de Theol. School te Apeldoorn en in 1953 naar de gemeente van Urk. De inleidende tekst was Psalm 27:4. Na Urk volgden Middelharnis, Barendrecht en Sliedrecht-Bethel. Door de kracht en de leiding van de Heere heeft hij veel mogen doen. Ook in het brede kerkelijke leven. Hij had zitting in diverse deputaties, waarvan vele jaren in het curatorium. Vele keren werd hij afgevaardigd naar de Generale Synode. Zes maal kreeg hij een plaats in het moderamen en driemaal fungeerde hij als preses. Op zijn zeventigste jaar, zaterdag 30 januari 1999 werd afscheid genomen van de actieve dienst in de gemeente van Sliedrecht. De tekst was Hebr. 13: 20, 21. Met haar meelevenheid heeft zijn vrouw veel betekend in de gemeenten. Nu mag ds. Tanis nog elke zondag de kerken dienen. Jacobs God is groot en goed voor een zondaar! Dit maakt stil en klein maar leidt ook tot het gebed: Heere, mag ik zelf steeds delen in uw genade en laat mij nog een poosje dienen. Tot Uw eer. Tot zegen van oud en jong.

In 1963 werden drie predikanten in het ambt bevestigd: G. Bijkerk, R. Toorman en **J. Westerink**. Laatstgenoemde werd op 13 november bevestigd. Nu dus 40 jaar geleden. Geboren te Elburg op 25 augustus 1939, was het vooral een van zijn grootmoeders die geestelijk een stempel op hem drukte en de liefde tot de Chr. Geref. Kerk bijbracht. Na de studie aan de Theol. School te Apeldoorn, van 1959 tot 1963, nam hij het beroep naar Haamstede en Kerkwerpe aan. Intrede en bevestiging geschieden in de 'moederkerk' van Haamstede en Kerkwerpe nl. te Zierikzee. In 1971 werden de twee gemeenten verwisseld met één gemeente nl. Nunspeet, maar binnen een paar jaar wél met twee predikantsplaatsen. En de volgende gemeente, Urk-Maranathakerk

(1976-87), telde ook al heel spoedig twee predikantsplaatsen. Na elf jaar kwam de vierde gemeente - 1987-1999, weer een twee-predikanten-gemeente, nl. Bunschoten. Diep ingrijpend was de periode waarin zijn collega, ds. H.E. Sterk, met wie in korte tijd een goede samenwerking ontstaan was, ernstig ziek werd en overleed, slechts 34 jaar oud.

In 1999 volgde als vijfde gemeente Utrecht-West, waar hij nu nog met veel vreugde mag dienen. Wat het bredere kerkelijke leven betreft: van de laatste vijf generale synoden was hij moderamenlid. In 1998 kwam een einde aan een periode van 21 jaar lid zijn - in verschillende functies - van het deputaatschap voor de eenheid van de Geref. Belijders en de correspondentie met buitenlandse kerken. Hij is nog Curator van de TUA en sinds de synode van 2001 lid van de Vertrouwenscommissie die door deze synode werd ingesteld. De serie publicaties over de kleine profeten is inmiddels voltooid.

Er is verwonderde dankbaarheid over het feit dat de Heere hem al zoveel jaren een plaats gegeven heeft in de dienst in Zijn kerk. Door het werk in de gemeenten en de gesprekken met andere kerken is hij in de loop der jaren steeds meer overtuigd geraakt van de waarde en de kracht van de geestelijke prediking, zoals onze kerken die steeds hebben voorgestaan. Zijn ervaring is dat het de Heere ook in onze tijd behaagt door die prediking te werken.

De tweede predikant die in 1963 in het ambt werd bevestigd was **ds. G. Bijkerk**. Ook hij is dus 40 jaar predikant. Ds. Bijkerk werd op 3 okt. 1938 geboren te Zaandam. Na de studie aan de gymnasiumafdeling van het Chr. Lyceum te Amsterdam werd hij in 1958 toegelaten tot de studie aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn, alwaar hij in 1963 afstudeerde. Van de op hem uitgebrachte beroepen werd dat van de gemeente Oud-Beijerland aangenomen, waar hij op 14 november in het ambt werd bevestigd door zijn zwager ds. H. van der Schaaf.

Na zeven en een half jaar kwam het afscheid van deze gemeente en verbond hij zich aan de gemeente van Enschede-Oost, de gemeente waar hij tot aan zijn emeritering mocht dienen.

Graag laten we hem nu zelf aan het woord:

Mijn kerkelijke 'heldendaden en wapenfeiten' zijn reeds vermeld in het Jaarboek 1989, afgezien van het feit dat ik ook nog enkele jaren lid ben geweest van het deputaatschap voor de verkondiging van het Evangelie aan Israël zoals het toen nog heette, een geweldig iets dat vijftien jaar geleden blijkbaar ook door mij zelf over het hoofd is gezien! Maar dat is allemaal verleden tijd. Behalve dan het deputaat zijn (van de P.S. van het Oosten) ad art 49 - inmiddels uitgedijd tot ruim dertig jaar. ('t is toch eigenlijk te gek!) Wat pijn deed en doet is: het om gezondheidsredenen voortijdig einde per 1 juni 1997 van het gemeentepredikant zijn. Niets is immers - hoe moeilijk ook, zeker vandaag - zo boeiend en veelzijdig als dit en daarom ook bij het wegvallen er van een groter gemis dan dat. Dat maakt het misschien begrijpelijk, dat ik toen 'afscheid' nam met een preek over dezelfde tekst als waarmee ik in 1963 in Oud-Beijerland intree deed: Psalm 84:5.

Gelukkig mag ik nog vaak preken. Maar wat blijft dat onbeholpen. Nog veel sterker dan na 25 jaar voel ik nu (ook) t.a.v. de Schrift: mijn kennen is ten dele.

O ja, ik mocht de laatste jaren een paar keer gastcolleges geven aan de TUA over het 'gewone' gemeentepastoraat. Je snapt niet hoe ze er bij kwamen.

Alles overziende, én zeker ook lettend op de vrouw die mij al die jaren geschonken bleef, zeg ik met de dichter van Psalm 139 (al dacht die dan aan andere dingen): Het begrijpen is mij te wonderbaar... Want de HERE is goed, ook als Hij het ons niet altijd goed geeft.

De volgende predikanten herdachten met verwondering dat zij 25 jaar mochten dienen in het bijzondere ambt.

Als eerste in 2003 was dat **ds. A.P. van Langevelde**.

Opgegroeid in Goes binnen de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) maakte hij de overgang naar de Christelijke Gereformeerde Kerk. Onder de inspirerende prediking van ds. A. Broersma kwam het in zijn leven tot geloofsovergave en tot het verlangen naar het predikantswerk. Ook betrokkenheid bij campingevangelisatiewerk in Koudekerke en Enter heeft daarin een rol gespeeld. Na zijn studie theologie in Apeldoorn, werd hij op 3 januari 1978 bevestigd in Boskoop door ds. A. Broersma met als tekst: 1 Korinthiërs 3 : 9. Vele gesprekken met oudere gemeenteleden hebben geleid tot meer begrip van en openheid voor het bevindelijke element in de geloofsbeleving. Vooral het werk als zendingspredikant in Venda heeft een vormende invloed op hem gehad. Met name de openheid voor mensen van andere culturen en een groeiend besef van de betrekkelijkheid van eigen overtuigingen en tradities. De periode in Venda wordt gekenmerkt door enorme gedrevenheid en werkkracht. Naast het ziekenhuispastoraat is hij betrokken bij vertaling van een kinderbijbel in de Vendataal, bij de oprichting van Tshikevha Christian School en Takalani Children's Home. Terug in Nederland was er opnieuw een uitdagende taak in Broek op Langedijk/Alkmaar. Voor 75% gemeentepredikant en voor 25% evangelisatiepredikant. Zo is hij betrokken geweest bij de ontwikkeling en de zelfstandig wording van de wijkgemeente Alkmaar, de totstandkoming van het samenwerkingsverband met de Nederlands Gereformeerde Kerk, de kerkbouw in Alkmaar en de realisering van aanloophuis De Steiger. Vooral het wekelijkse bijbeluur in De Steiger met mensen aan de onderkant van de samenleving is in de laatste jaren zeer vormend geweest. Met name de vraag: wat is de relevantie van de bijbelse boodschap voor deze mensen en hoe vertolk je die boodschap? Tijdens de periode Broek op Langedijk/Alkmaar is hij twaalf jaar deputaat buitenlandse zending geweest en heeft hij tien jaar geschreven voor DoorGeven en de Elisabethbeide. Het volgen van de Pastoraal Psychologische Leergang zorgt aan het eind van deze periode voor meer inzicht in de eigen mogelijkheden en beperkingen in het functioneren als predikant. Inmiddels mag hij al weer ruim twee jaar werken in 's-Gravendeel. Een gemeente die staat in het spanningsveld tussen vasthouden aan de traditie en aanpassing aan de nieuwe tijd. Met de gemeente wil hij leren hoe de kerk in een dorpse samenleving open, gastvrij en missionair kan worden en op een nieuwe wijze betekenis kan krijgen voor de samenleving. Persoonlijk hoopt hij te leren, dat voor God en mensen belangrijker is wie je bent dan wat je doet. Tijdens de periode 's-Gravendeel werd hij lid van de deputaten Evangelisatie en voorzitter van de sectie Beleid Grootstedelijke Gebieden. Zijn eigen positie en loopbaan in enkele zinnen karakteriserend zegt hij: 'In prediking en pastoraat zoek ik naar de verbinding tussen Gods Woord van daar en toen en mensen in de werkelijkheid van hier en nu. In dat proces verrast het me telkens weer, hoe actueel en krachtig het Woord is. Het Woord zelf brengt de verbinding tot stand waar ik naar zoek. Ik ben alleen maar dienaar van het Woord.'

De tweede is **ds. A. den Boer**. Geboren op 17 augustus 1952 te Groot-Ammers als boerenzoon. Na de HBS te Rotterdam en 1 jaar LHS Wageningen, deed hij de vooropleiding klassieke talen te Utrecht. Studeerde in Apeldoorn naar art.16, deed kandidaats-examen in 1977 en werd op 27 januari 1978 bevestigd als predikant van de Ned. Geref. Kerk van Heino-Deventer. In 1983 vertrok hij naar Bunschoten-Spakenburg. In 1988 werd Urk zijn nieuwe standplaats. Op Urk werd in 1991 de overgang gemaakt naar de Chr. Geref. Kerken. Daar werd hij beroepbaar gesteld door de classis Zwolle. In 1995 nam hij het beroep aan van de gemeente van Siegerswoude-De Wilp en werd bevestigd door ds. J.P. Boiten. De intredetekst was 2 Tim. 2:19. Aan dit bijbehoud heeft hij altijd veel steun gehad, juist ook in moeilijke tijden.

De losmaking van deze gemeente op 18 september 1997 ziet hij als de droevigste dag van zijn leven. Op dezelfde classisvergadering werd hij weer beroepbaar gesteld.

Van 1999-2001 mocht hij werkzaam zijn in het Voortgezet onderwijs als docent godsdienst.

Vanaf 2000 is hij pastoraal medewerker in de gemeente van Nieuw-Balinge.

Hij ervaart het als een bijzondere gunst van de Heere, dat Hij hem al de jaren van wachten en hopen op een beroep uit de kerken elke zondag een gemeente geeft om daar Woord en Sacramenten te bedienen en dat hij in een kleine gemeente pastoraal werk mag blijven doen.

Hoewel zij, door deze situatie, als gezin veel zorgen en beproevingen doormaakten, mogen ze dankbaar terugzien en de Heere erkennen voor al Zijn bemoeienissen en vaak wonderlijke uitkomsten. Hij ervaart het als genade dat veel kerkelijke ellende en teleurstellingen je meer en meer terugwerpen op de Heere Die je telkens weer roept, opbeurt en leidt. Het gaat erom te leren Zijn gunst boven alles te stellen en aan Zijn genade genoeg te hebben.

De derde 25-jarige jubilaris is **ds. J. Groenleer**.

Oorspronkelijk afkomstig uit Ned. Herv. Kerk leidde zijn persoonlijke levensgang uiteindelijk tot de overgang naar de Chr. Geref. Kerk. De prediking van ds. P. op den Velde maakte grote indruk. Aanvankelijk was hij gemeenteambtenaar te Zierikzee, deed in 1970 admmissie-examen en werd toegelaten tot de studie in Apeldoorn. Eerst de vooropleiding aldaar, daarna de theologische studie. Op 26 oktober 1978 werd hij bevestigd te 's Gravenmoer door ds. J.A. Compagner. Na bijna 12 goede jaren werd afscheid genomen van dit mooie Brabantse dorp wegens de aanvaarding van het beroep naar Amsterdam. Op 14 september 1990 deed hij intrede in Amsterdam (Diepenbrocksstraat). De toen al jarenlange trend van vertrek van veel jonge gezinnen uit Amsterdam zette zich in die tijd voort. Intensieve jaren waren het in de hoofdstad, waar, ondanks de grote zorgen, met vreugde is gewerkt en waarin nauwe banden zijn ontstaan. De samenwerking met de Ned. Geref. Kerk van Amsterdam-Centrum en Amstelveen werd in die tijd opnieuw gestart en uitgebouwd. Ook was hij betrokken bij het pastoraat in het hospice Kuria. In 1999 kwam het beroep uit Woerden dat al 3 jaar vacant was. Dit beroep werd aanvaard. Op 22 augustus

1999 werd hij bevestigd door zwager, ds. H.J.Th. Velema. Naast het werk in eigen gemeente is hij ook intensief betrokken bij interkerkelijke activiteiten in Woerden. Momenteel zit de gemeente in een proces van naar elkaar toegroeien van leden van de Geref. Kerk Vrijgemaakt van Bodegraven die in Woerden wonen en de Chr. Geref. Kerk in Woerden. Ds. Groenleer was enige tijd lid van deputaten Kerk en Israël en vertegenwoordigt deze deputaten nog in het OJEC (Overleg Orgaan Joden en Christenen).

Hij heeft een bijzondere belangstelling voor zaken rond Kerk en Israël, de eredienst en de relatie evangelie en kunst/cultuur. Door laatstgehouden Generale Synode werd hij benoemd in deputaten eredienst. Zijn dichterlijke gaven kregen gestalte in o.m. de poëziebundel 'Witte kaarsen' en enkele liedteksten in 'Zingend Geloven' (bijdragen tot de ontwikkeling van het nieuwe kerklied).

Terugkijkend op deze 25 jaar zegt hij: de veranderingen van de wereldsamenleving in allerlei opzicht trekken hun sporen in de gemeente en hebben het pastoraat ook niet onberoerd gelaten. Het communiceren van de boodschap van Oude en Nieuwe Testament aan de mens van vandaag is er niet eenvoudiger op geworden. Het vraagt om een volledig serieus nemen van mensen in al hun vragen en omstandigheden. Het vraagt ook om een volledig serieus nemen van de Schriften met daaraan gekoppeld een zorgvuldig lezen en uitleggen. In die spanning steeds meer de noodzaak ervaren van het gebed 'Veni Creator Spiritus', kom, Schepper Geest!

De vierde jubilaris van 25 jaar predikantschap is **drs. C. van**

Atten. Tijdens de studie voor onderwijzer kwam het verlangen predikant te worden. De onderwijzersopleiding werd eerst voltooid, daarna begon de vooropleiding Theologie aan de Rijksuniversiteit te Utrecht; hij behaalde daar zijn Propaedeuse Theologie en studeerde van 1974-1978 aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn. Na zijn beroepbaarstelling werd hij gemeentepredikant in Onstedde van 1978-1985, daarna van 1985 tot 1998 in Aalsmeer, waar hij ook wijkpredikant was van de - uit Aalsmeer ontstane - gemeente van Hoofddorp. In 1998 kwam een beroep uit Hilversum-Oost waar hij tot heden de gemeente mag dienen.

Ds. van Atten studeerde in de pastorie door. Eerst aan de Pastoraal Psychologische Leergang van de Rijksuniversiteit van Utrecht en van 2000-2003 aan de Katholieke Theologische Universiteit van Utrecht en daarna aan de Katholieke Theologische Universiteit van Utrecht, welke studie hij in 2003 afslot met een doctoraal examen. De afstudeerrichting was: Pastorale Psychologie. Ds. Van Atten heeft iets met Israël: in breder kerkelijk verband mocht hij van 1985-1998 dienen in het Israël-Deputaatschap; van 1993-1999 was hij lid van het Interkerkelijk Overleg Israël, hij zat in een werkgroep van het OJEC over catechese en is van 1985-heden lid van de Werkgroep Nederland Kfar Shaul (psychiatrisch ziekenhuis in Jeruzalem). Ook mag hij bezig zijn in het deputaatschap voor Radio en Tv-diensten en is daar lid van de Raad van Toezicht van de Zendtijd voor de Kerken. Daarbij is hij redactielid van het Kerkblad voor het Westen en vanaf 2003 lid van Deputaten Eenheid.

En toch is zijn belangrijkste werk: predikant zijn voor en in de gemeente, met veel liefde voor pastoraat en prediking. Gevraagd hoe hij zijn werk als predikant ervaart is het: moeilijk en mooi, en wat dat laatste betreft is er de verwondering en dankbaarheid: Wie ben ik dat ik dit doen mocht en mag?!

Als vijfde werd in 1978 beroepbaar gesteld **ds. H. Jonkman**, ook hij is dus 25 jaar predikant. Ds. Jonkman werd in 1949 geboren in Zuidwolde (Dr.), en groeide kerkelijk op in de Chr. Geref. Kerk van Hoogeveen. In 1969 begon hij in Apeldoorn aan de vooropleiding, in 1973 trouwde hij met Aurelia van der Beek en begon in datzelfde jaar aan de theologische studie. In 1978 werd die studie afgerond. Op 17 november 1978 werd hij door ds. K. Boersma bevestigd in Purmerend. Hij deed intrede met de tekst uit Efeze 4:12. Daar was hij de eerste zelfstandige predikant van die gemeente, ontstaan uit Amsterdam-Noord. Zijn opdracht was uitgebreid: de gemeente tot een eenheid maken (de leden kwamen uit allerlei kerken); geestelijke lei-

ding geven aan hoger opgeleide mensen (overstroom uit Amsterdam); evangelisatiewerk en aandacht geven aan een jeugdige en jonge gemeente. Vandaar dat het werk daar gestaan heeft in het kader van gemeentelopbouwwerk.

In 1981 kwam het verzoek om de zending in te gaan. Dat betekende dat hij in 1982 naast het gemeentewerk de missionaire opleiding moest volgen om zich op het zendingswerk voor te bereiden. In een dienst, op 18 februari 1983, werd hij uitgezonden. Ds. Carlier heeft die dienst geleid met woorden uit 2 Thessalonicenzen 2: 16-17. Zelf begon hij zijn zendingswerk met woorden uit 2 Thessalonicenzen 3:1. Van 1983 tot en met 1995 heeft hij in KwaNdebele mogen werken, een thuisland in Zuid-Afrika. Samen met zijn vrouw heeft hij daar een gezegende tijd ontvangen. De gemeente is gegroeid van 450 leden tot ongeveer 2600 leden. Zij hebben de kracht van Gods Woord mogen ervaren en de Heilige Geest met kracht aan het werk mogen zien.

In 1995 zijn ze terug gekomen in Nederland. Op 8 maart 1996 werd hij bevestigd door ds. H. Last in Zutphen. Het werk daar wordt gekenmerkt door gemeentelopbouw en missionair gericht zijn in een nogal onkerkelijke omgeving. Zo is er het kinderevangelisatie werk onder leiding van Hans en Ilja van Noort van start gegaan. In Lochem is begonnen met kerkdiensten. In deze tijd in Zutphen is er ook moeite gekomen, omdat bij zijn vrouw Aurelia kanker werd geconstateerd. Ze zijn zeer dankbaar, dat zij na een operatie, bestralingen en chemokuren er nog mag zijn en haar werk in beperkte mate kan doen.

Als samenvatting van de 25 jaar zegt hij: mijn werk in het Koninkrijk van God overziende, wil ik dat werk typeren als 'een verkondiger en bouwer in dienst van God'; verkondiger van de redding in Jezus Christus bestemd voor alle mensen (dus ook voor de mensen buiten de kerkmuren) en bouwer van een goede christelijke gemeente, die naar binnen gekenmerkt wordt door onderlinge zorg en liefde en daarmee aantrekkelijk is voor de buitenstaanders.

De zesde 25-jarige jubilaris is **ds. H.J.Th. Velema**. Geboren op 7 januari 1954 in de pastorie van Zwolle en opgegroeid in Apeldoorn, heeft hij daar complete opleiding gehad: van kleuterschool tot en met Theologische Hogeschool. Al jong werd het verlangen geboren om Evangeliedienaar te worden. Hij huwde met Herma van de Poppe en zij kregen 4 kinderen. Op 24 november 1978 werd hij door zijn vader bevestigd te Dokkum. De bevestigingstekst was 1 Cor 1:21 en de intredetekst 1 Cor. 2:2. Tien goede jaren volgden in Dokkum. Op 2 september 1988 werd hij, opnieuw door zijn vader, bevestigd te Ermelo. De bevestigingstekst was daar Jesaja 55:10-11. Intrede werd gedaan met Jesaja 55:1-3. In 1993 kreeg de gemeente van Ermelo een geheel nieuwe kerk De Voorhof. Na Ermelo trok ds. Velema op 6 september 1995 naar Zierikzee, alwaar hij opnieuw door zijn vader, nu samen met ds. J. Oosterbroek,

bevestigd werd als 'eerste' tweede predikant. De bevestigingstekst was Psalm 40:7b en de intredetekst Psalm 40,10-11. Ds. Velema geeft aan dat hij steeds heeft gewerkt vanuit de eerste intredetekst, in de vaste overtuiging, dat die woorden het geheim van de ambtelijke dienst en de kerk zijn. Hij heeft daarom altijd een hekel gehad aan alle mogelijke schema's en sjibbolets, die afbreuk doen aan de verkondiging van de gekruisigde Christus. In breder kerkelijk leven bleven zijn schrijverskwaliteiten niet onopgemerkt. Daarom vielen meerdere secretariaten hem ten deel. Hij deed dat overigens graag. Zo was hij secretaris van het deputaatschap Steunverlening aan de Kerken in de IJsselmeerpolders; semi-permanent scriba van de classis Amersfoort 1992-1995; redactiesecretaris van GA en later van Doorgeven\GA; semi-permanent scriba van de classis Middelburg vanaf 2001. Daarnaast mocht hij dienstbaar zijn als bestuurslid van Stichting ZOA-vluchtelingen zorg, classicaal deputaat voor evangelisatie in de classis Leeuwarden en als zodanig nauw betrokken bij de oprichting van de Stichting Kerk en Recreatie in Friesland, evangelisatiedeputaat voor de PS van het Oosten 1993 - 1995, sinds de GS 1998 voorzitter van deputaten evangelisatie, deputaat naar art 49 KO voor de PS van het Zuiden en sinds GS 1989 redactiesecretaris van het Jaarboek. Ds. Velema is de Heere dankbaar dat hij al dit werk heeft kunnen doen. Over zijn jubileum lag de schaduw van het uitgeschakeld zijn. Begin 2003 moest hij zijn werk neerleggen om een hele tijd volstreekte rust te houden. Gelukkig kan hij nu melden dat hij aan de beterende hand is. Juist in deze periodes leert een mens wat het is: afhankelijk te zijn van Gods genade.

Aan het begin van dit jaaroverzicht schreef ik: wanneer ik al dit wereldgebeuren op me laat inwerken: wat voel ik me dan klein, wanneer je een jaaroverzicht schrijft in een jaarboek van een kleine kerk in een klein land.

Nu aan het einde van dit jaaroverzicht komt het opnieuw op me af, maar dan toch anders. Want bij de beschrijving van alles wat er in ons kleine kerkje is gebeurd, is me één ding steeds helderder geworden. En dan denk ik aan Gods grootheid.

Want Gods zorg strekt zich namelijk niet alleen uit over het hele wereldgebeuren, maar ook over dat hele gebeuren in dat kleine verband van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Wanneer dat al zoveel is, dat je in een jaaroverzicht moet selecteren, wat wordt God dan groot en wat wordt Zijn zorg dan prijzenswaardig

Daarom wil ik aan het einde van dit jaaroverzicht dat bekende lied uit de Opwekkingsbundel nazeggen, weliswaar in de verleden tijd, maar juist om daar, voor de toekomst, diep houvast aan te hebben.

Groot was uw trouw, o Heer, onze God en Vader.

Er was geen schaduw van omkeer bij U.

Waren wij ontrouw, Gij bleef immer Dezelfde

Die Gij steeds waart, dat beweest Gij ook nu.

Groot was, is en zal uw trouw zijn, o HEERE, onze God!